

Accelerators and medicine

Akc

Sławomir Wronka, 21.10.2014r

Akceleratory – zastosowania

- ▣ Badania naukowe, *CERN*

- ▣ Medycyna

Medycyna

- ▣ Sterylizacja sprzętu
- ▣ Diagnostyka
- ▣ Terapia
  - Radioterapia „standardowa”
  - Radioterapia hadronowa
  - Wykorzystanie neutronów

<http://www.innovia.pl/userfiles/image/radioterapia.jpg>

Sterylizacja

Fot. 2. Przeszczep chrząstki żebrowej. Przeszczep napromieniowany dawką 35 kGy, przygotowany w Centralnym Banku Tkanek w Warszawie, w zaspawanym pojemniku foliowym, gotowy do użycia (etykieta z odwrotnej strony)

Stachowicz, W. ; Kamiński, A. ; Michalik, J. , Sterylizacja przeszczepów chirurgicznych promieniowaniem jonizującym, Postępy Techniki Jądrowej , 2007

Przeszczep żeber ??

<http://www.drszczty.pl/zabiegi/twarz/rekonstrukcja-ucha>, 19/03.2014

Wyhodowali nos do przeszczepu na czole

W chińskim mieście Fuzhou lekarze wyhodowali nos na czole pacjenta. Eksperyment ma na celu przeszczepienie nowego narządu w miejsce wcześniej usuniętego.

Dlaczego proces odbywa się w tak niebywały sposób? Ponieważ chińczyk stracił nos w wyniku infekcji, która wdarła się w ranę po wypadku, a tradycyjna rekonstrukcja okazała się niemożliwa. Stąd pomysł, by wyhodować narząd na czole pacjenta.

Dziewięć miesięcy po rozpoczęciu działań, jakimi było uformowanie skóry na kształt nosa oraz wszczepienie chrząstki pobranej z żeber ranego – narząd jest gotowy do przeszczepu.

Okazuje się, że takie niesamowite przypadki miały już miejsce w Polsce. Bowiem w 2009 roku lekarze z *Zespołu Chirurgii Rekonstrukcyjnej i Mikronaczyniowej Centrum Onkologii* w Gliwicach uformowali szkielet nowego nosa z żebrowej chrząstki uszkodzonego i na osiem tygodni wszczepili pacjentowi pod skórę w okolicy nadgarstka.

Źródło: rynekzdrowia.pl

Foto: Reuters

Zobacz także:

[Cukrzyca – epidemia naszych czasów >>](#)

[Strategie manipulacyjne w reklamach kosmetyków >>](#)

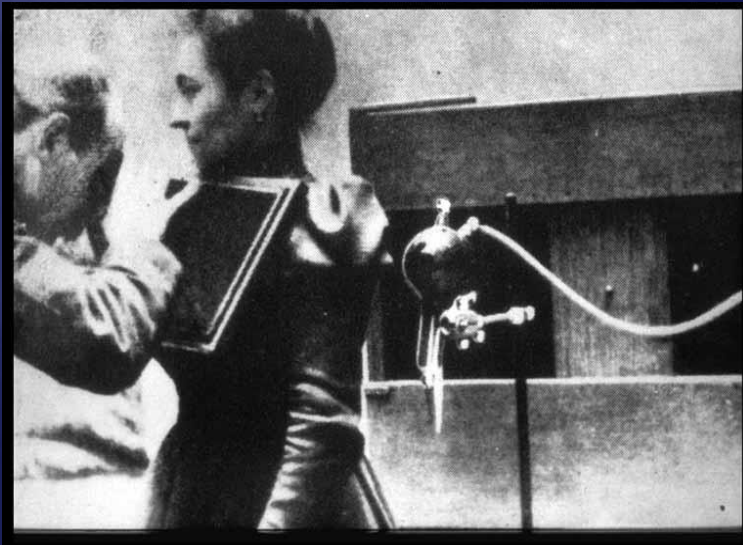
[Od 40 do 60 proc. Polaków cierpi na otyłość brzuszną >>](#)

[Kosmetyczka - "wieczny student" >>](#)

[Palatyna - filtr UV z morskich głębin >>](#)

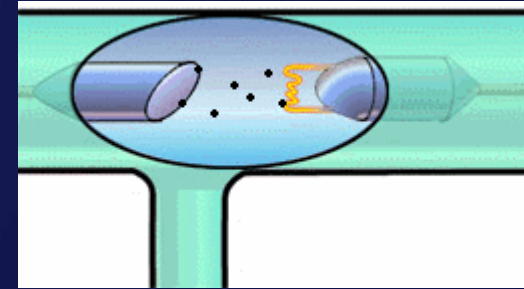

Wilhelm Conrad Röntgen (1845-1923)

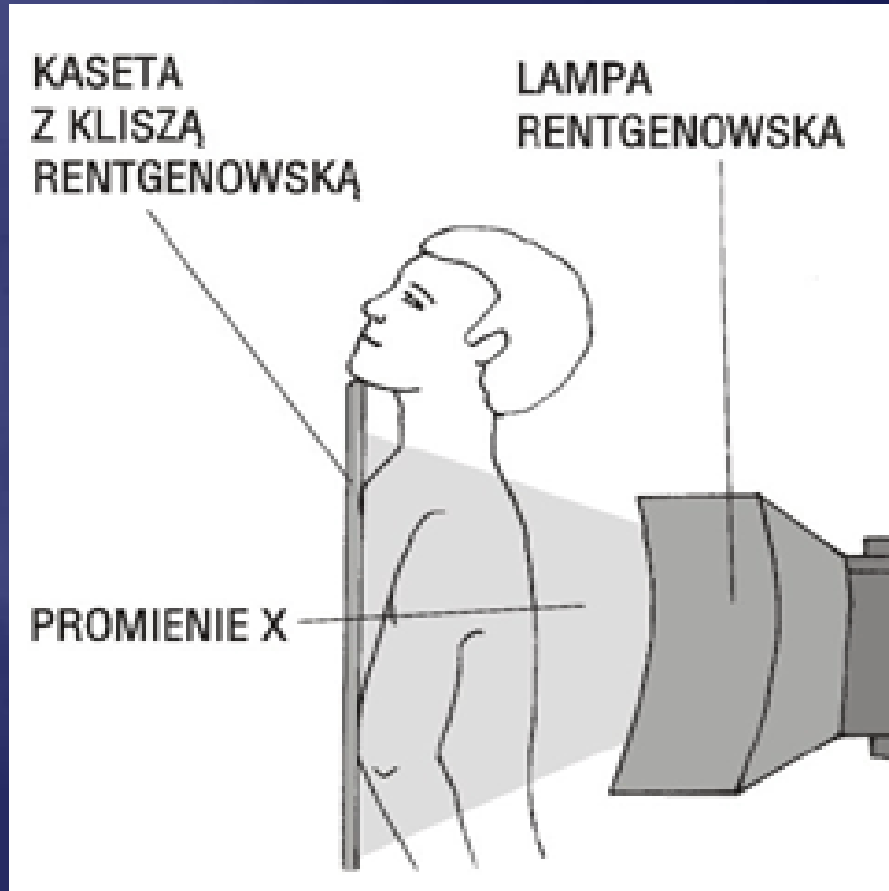
Badanie RTG

KASETA
Z KLISZĄ
RENTGENOWSKĄ

LAMPA
RENTGENOWSKA

PROMIENIE X

eFakt.pl > Sport > Piłka nożna > Rentgen nogi Wasilewskiego przeraża!

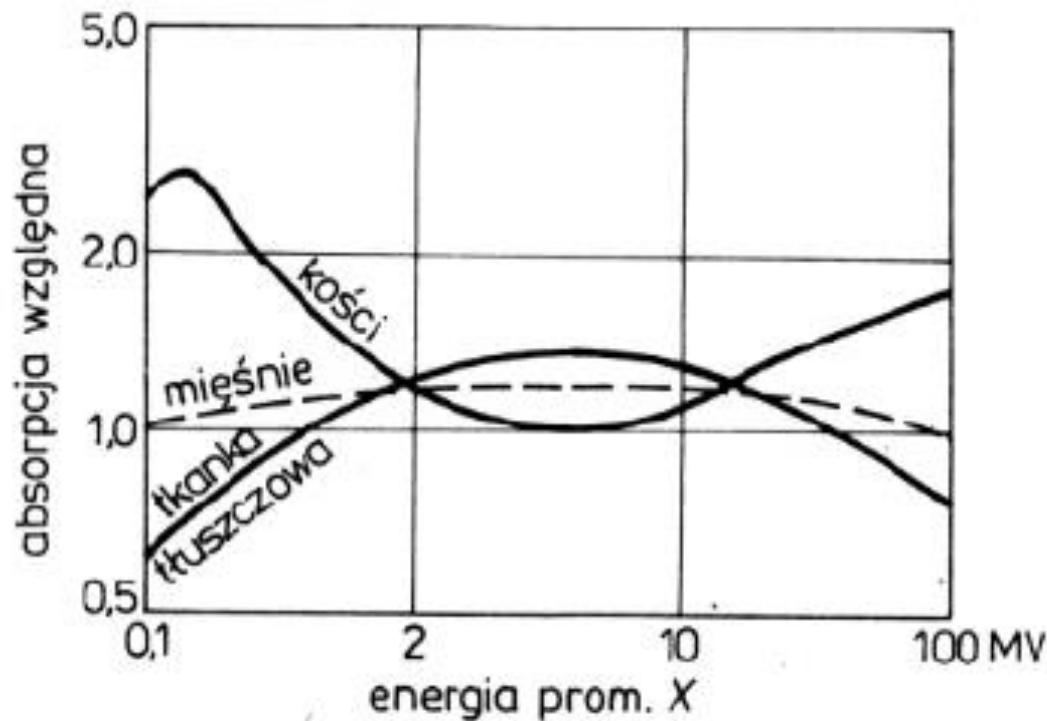
Rentgen nogi Wasilewskiego przeraża!

Słowa kluczowe: Wasilewski, Anderlecht, kontuzja

01.09.2009, 00:20

Study ID: 365196
 Desc: JAMBES FACE
 SE: 6
 M: 6

NAME: WASILEWSKI MARCIN RYSZARD
 INS: CLINIQUE DU PARC LEOPOLD
 AGE: 059Y
 SEX: M

W: [15420]
 L: [25116]

AC

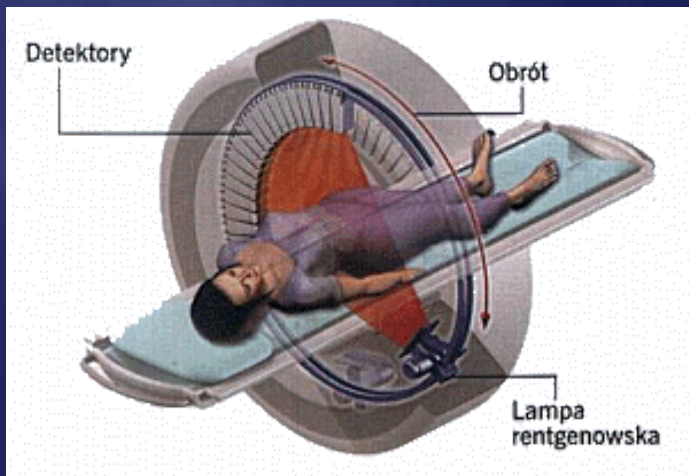
Tomografia komputerowa - CT

http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Head_CT_scan.jpg

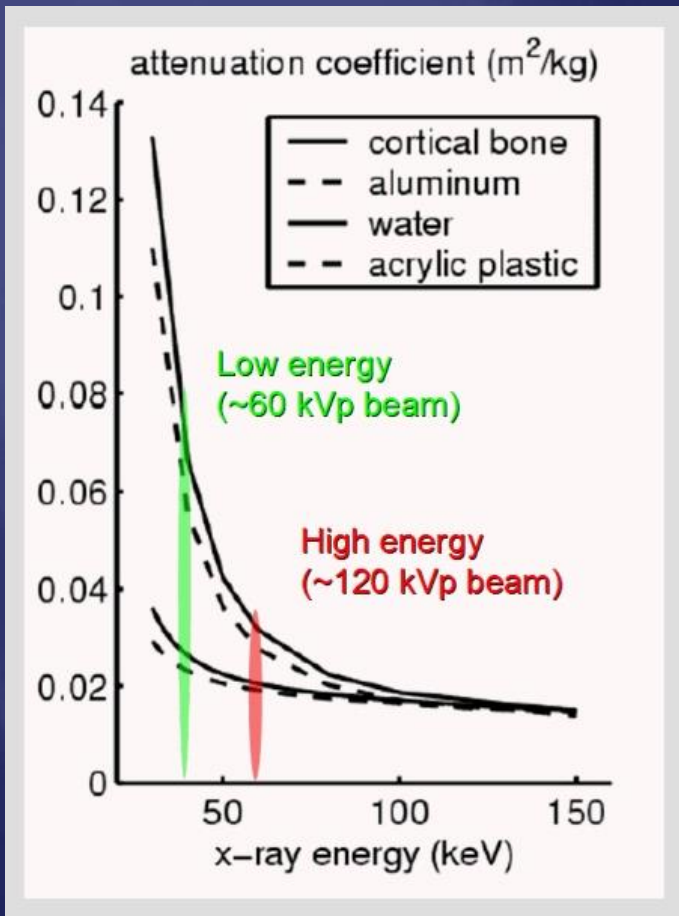

<http://spzozmsw.szczecin.pl/pl/show/page/id/55>

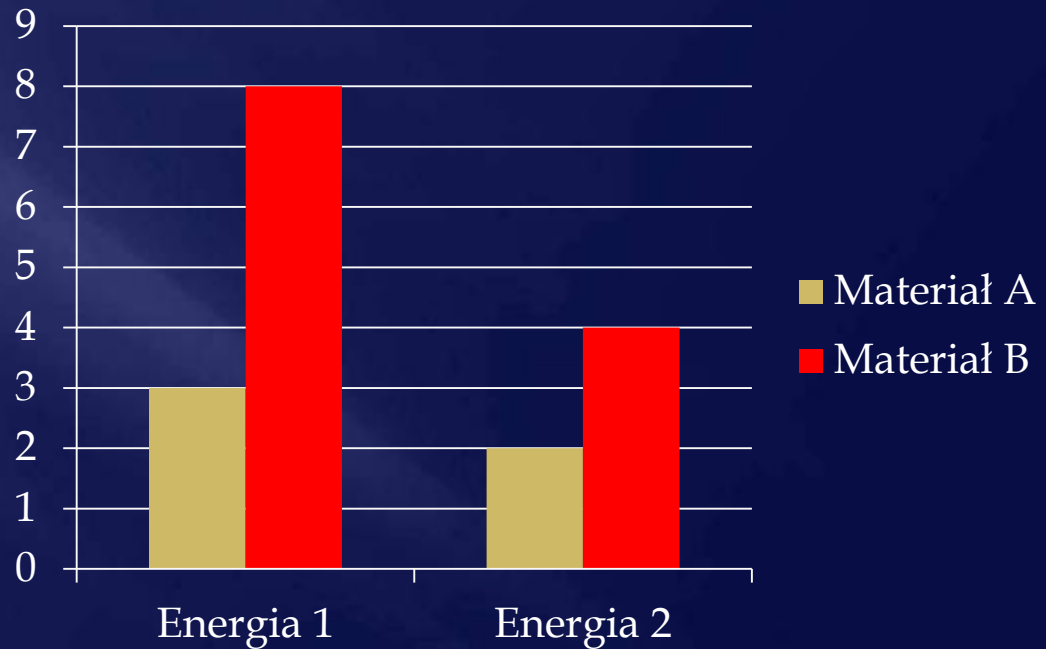

http://www.fizyka.net.pl/index.html?menu_file=aktualnosci%2Fm_aktualnosci.html&former_url=ht tp%3A%2F%2Fwww.fizyka.net.pl%2Fciekawostki%2Fciekawostki_m1.html

Opcja dwu-energetyczna

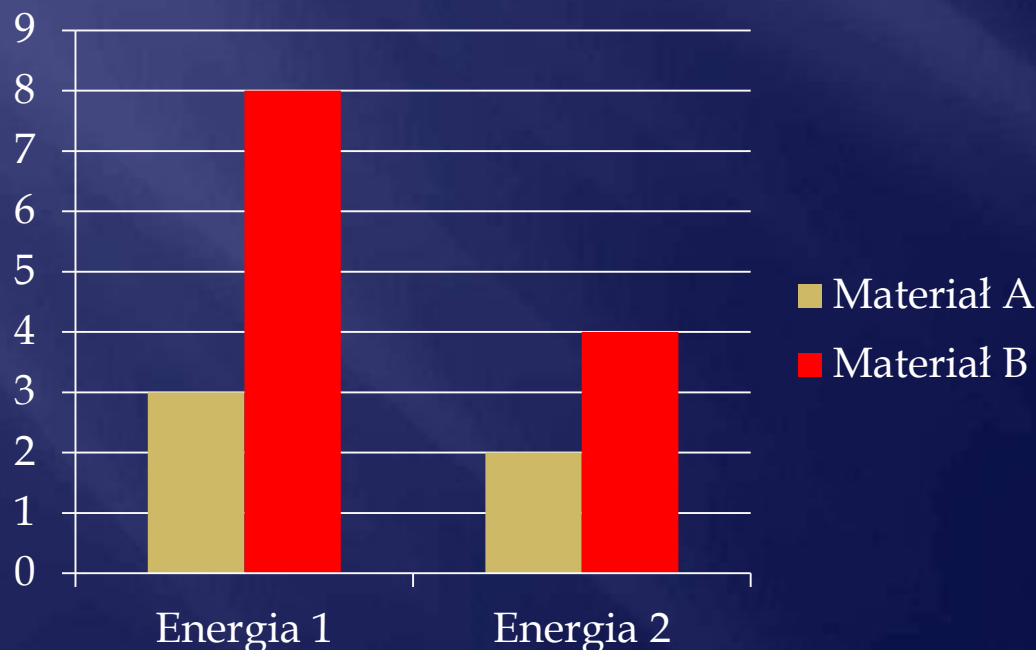

Siła sygnału

Opcja dwu-energetyczna

- Dobierając odpowiednio współczynniki możemy „wyczyścić” Materiał A lub Materiał B z radiogramu odejmując obrazy od siebie.

Np.

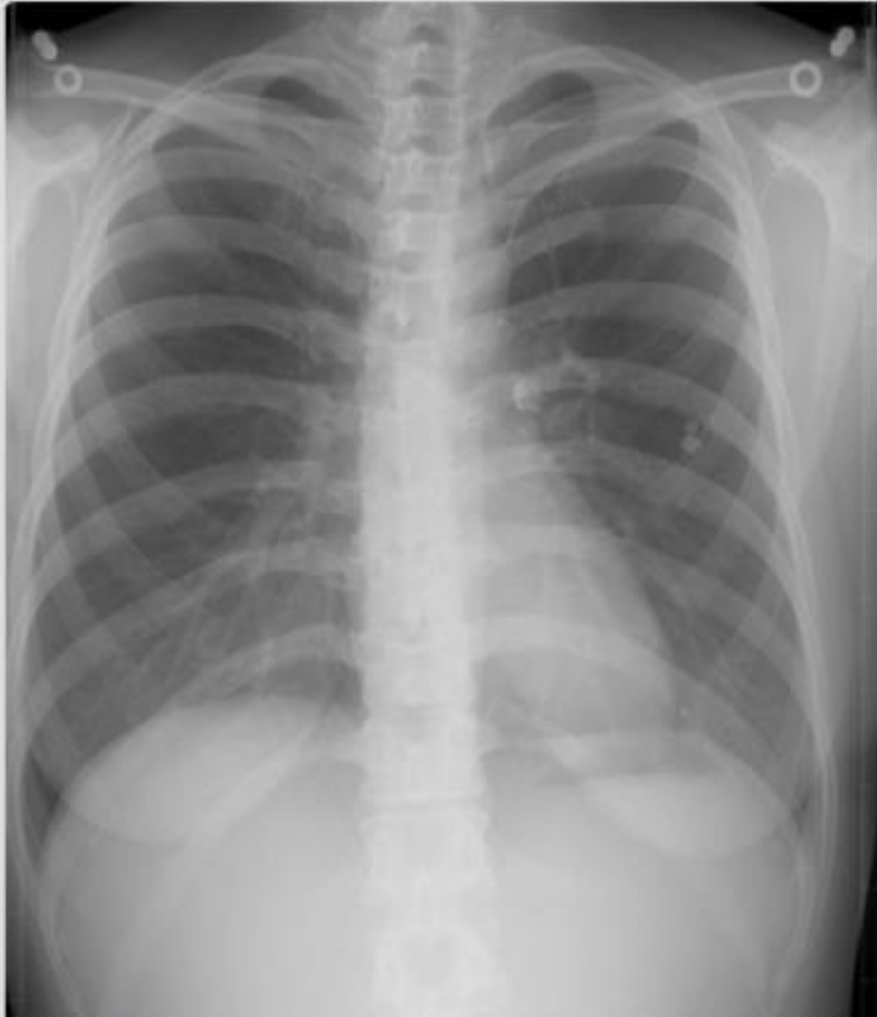
$$8 * 1 - 4 * 2 = 0$$

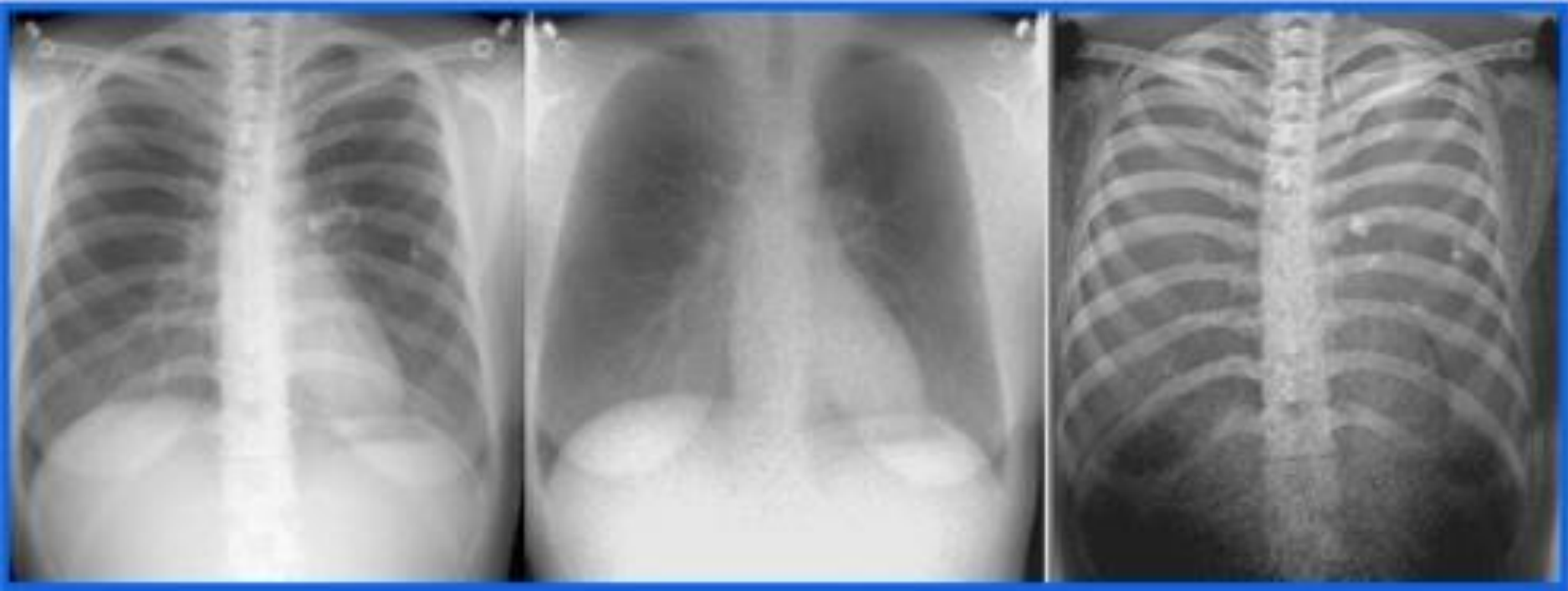
Znika Materiał B

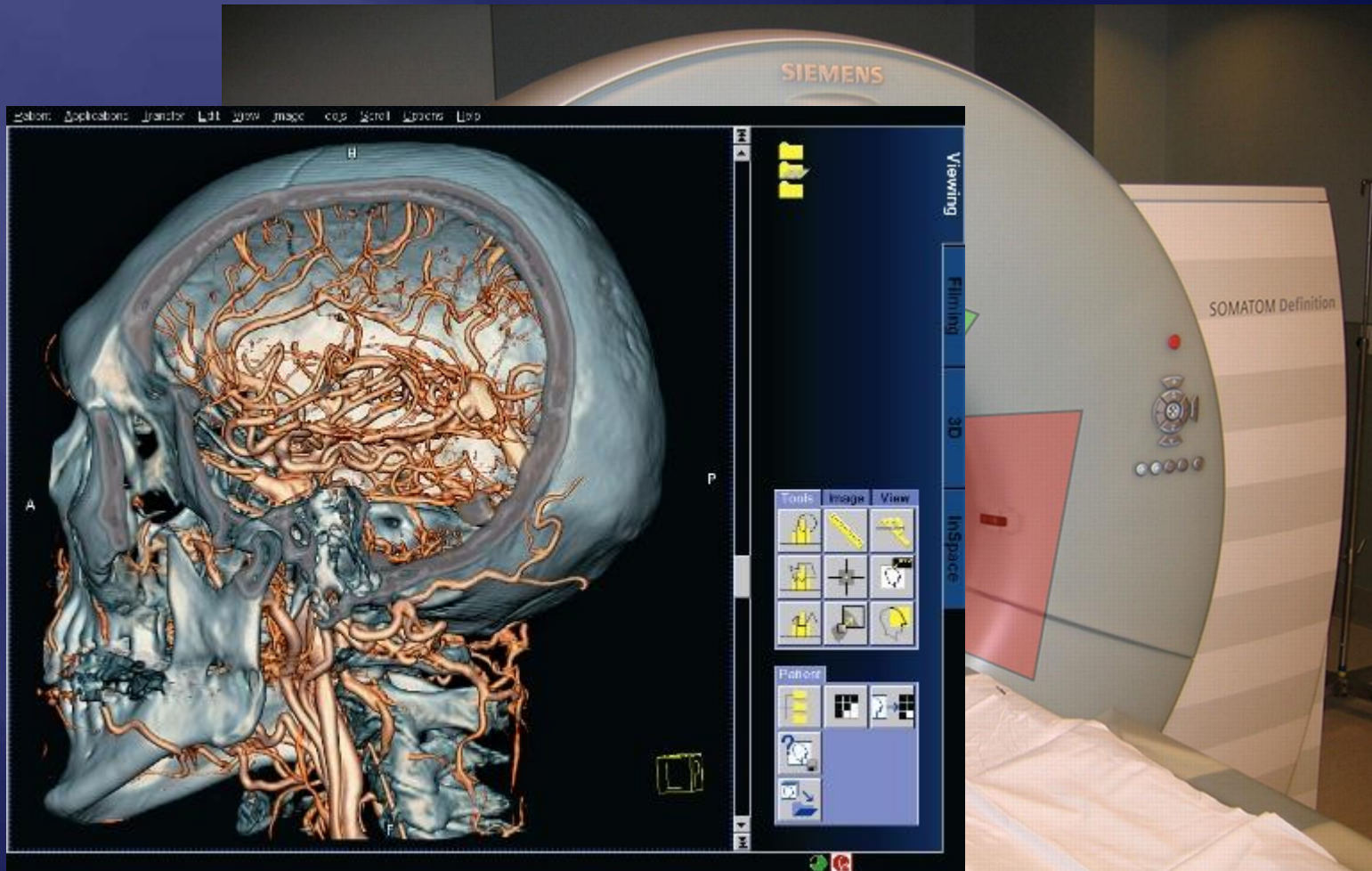
Ale po co ?

- ▣ Medycyna
- ▣ Przemysł

Dual energy CT

<http://www.ajronline.org/content/194/4/1072/F1.large.jpg>

Nicolaou S et al. AJR 2010;194:1072-1078

http://www.medical.siemens.com/siemens/en_US/rg_marcom_FBAs/images/presskits/RSNA2006/SOMATOMDefinition_Head1.jpg

Medycyna nuklearna

- Pacjent skierowany na badanie otrzymuje dożylnie, wziewnie lub doustnie połączenie:
  - **Radioizotopu,**
  - **Nośnika** - związku chemicznego, cząsteczki lub komórki wykazującej gromadzenie w obrazowanym narządzie lub tkance.
- Emitowane promieniowanie jest rejestrowane przez odpowiednie **detektory** i przetwarzane na obrazy.
- Uzyskane w ten sposób **obrazy** określają kształt, wielkość, położenie oraz makrostrukturę badanego narządu, ale **poprzez jego funkcję.**

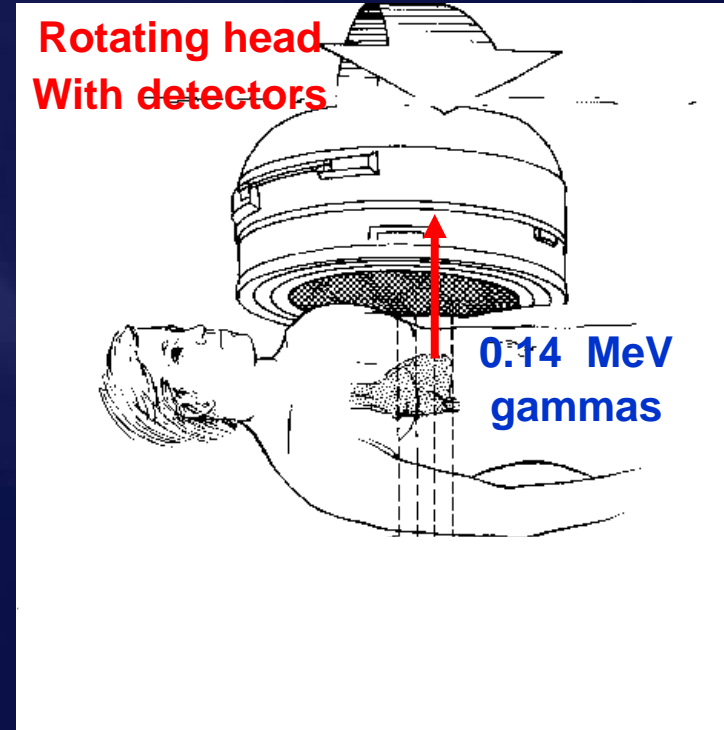

SPECT scanner

85% wszystkich badań w medycynie nuklearnej wykorzystuje ^{99}Tc .

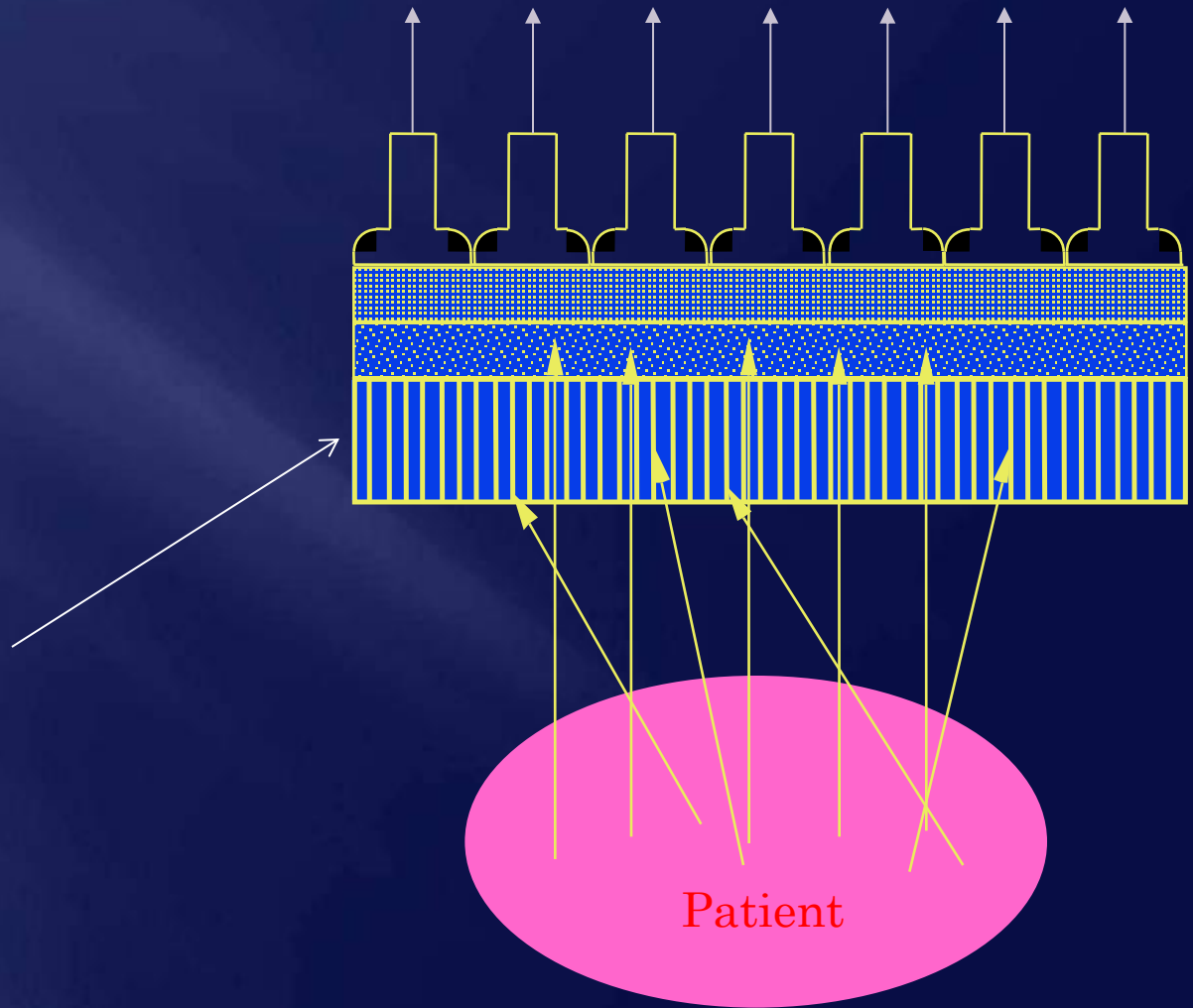
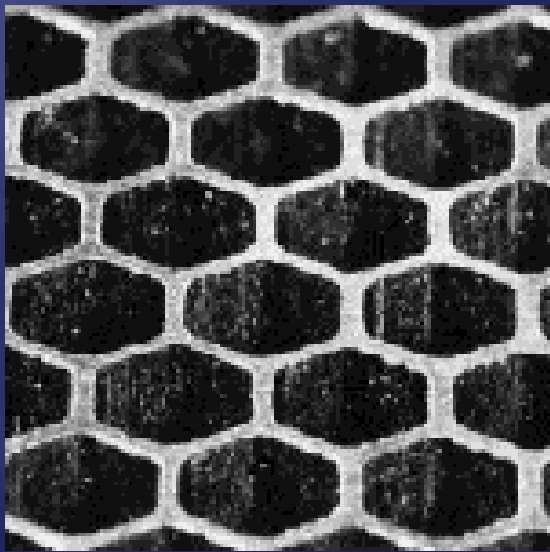
Debasis Mitra

Saverio Braccini

TERA

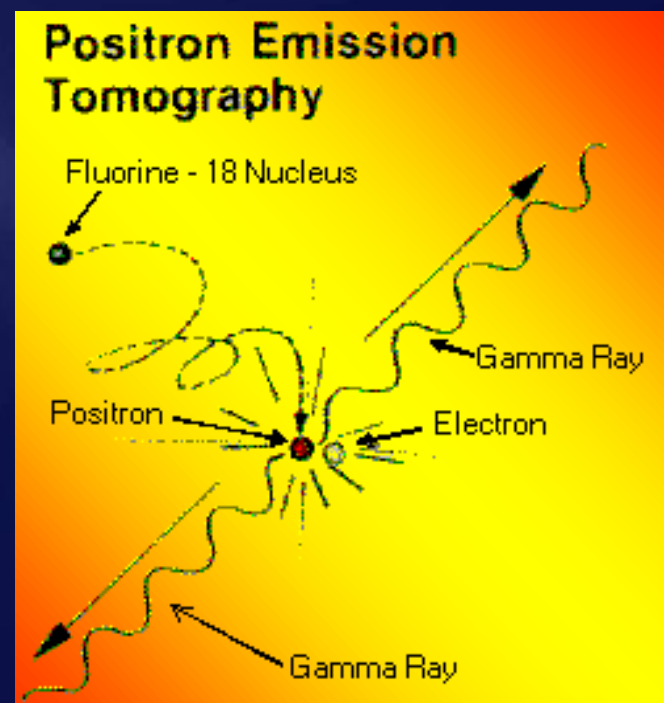
Gamma kamera - kolimator

Debasis Mitra

Positron Emission Tomography (PET)

- ▣ Pacjent otrzymuje emiter pozytonów
- ▣ Obserwujemy efekt anihilacji

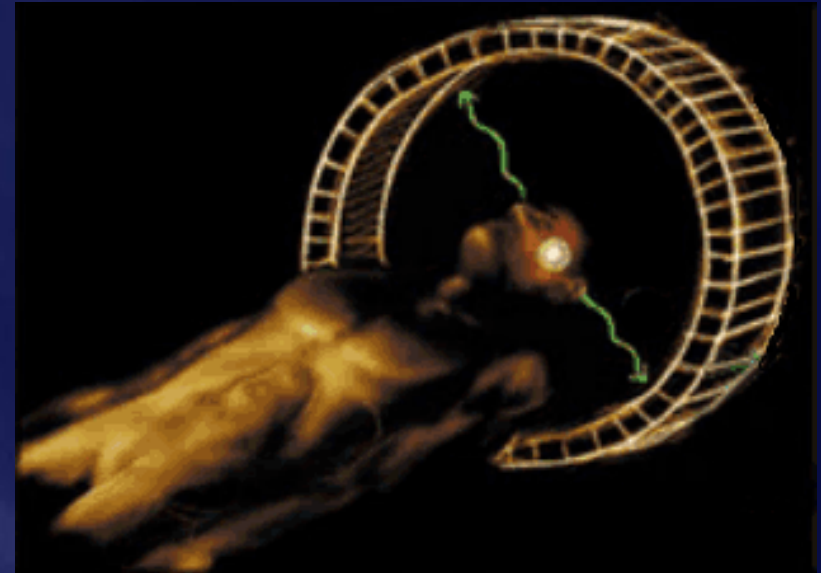
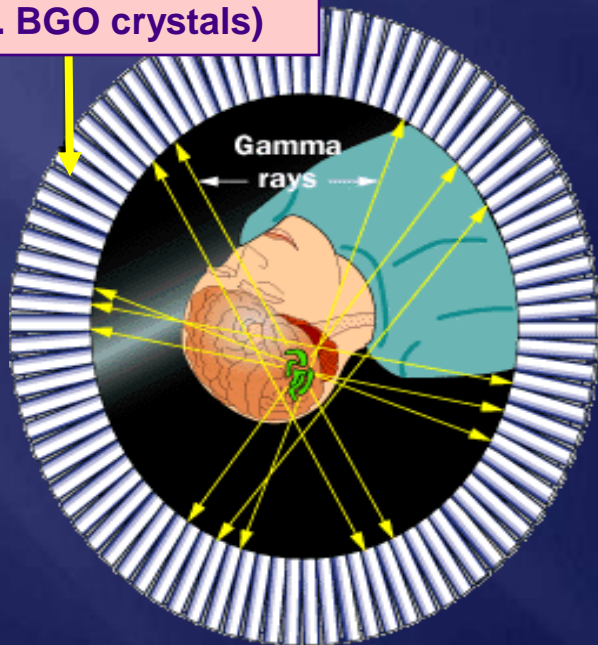
Saverio Braccini

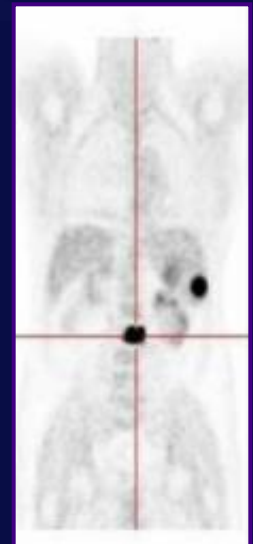
Positron Emission Tomography (PET)

Używane izotopy emitujące pozytony – najczęściej FDG z ^{18}F ($T_{1/2} = 110$ min)

Gamma ray detectors
(Ex. BGO crystals)

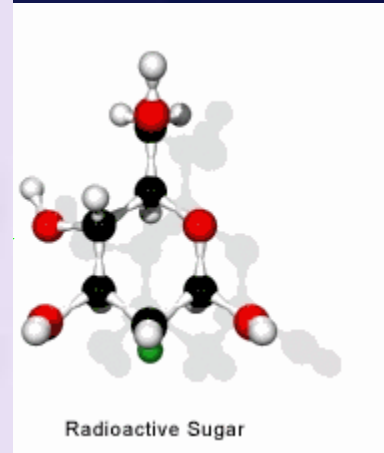
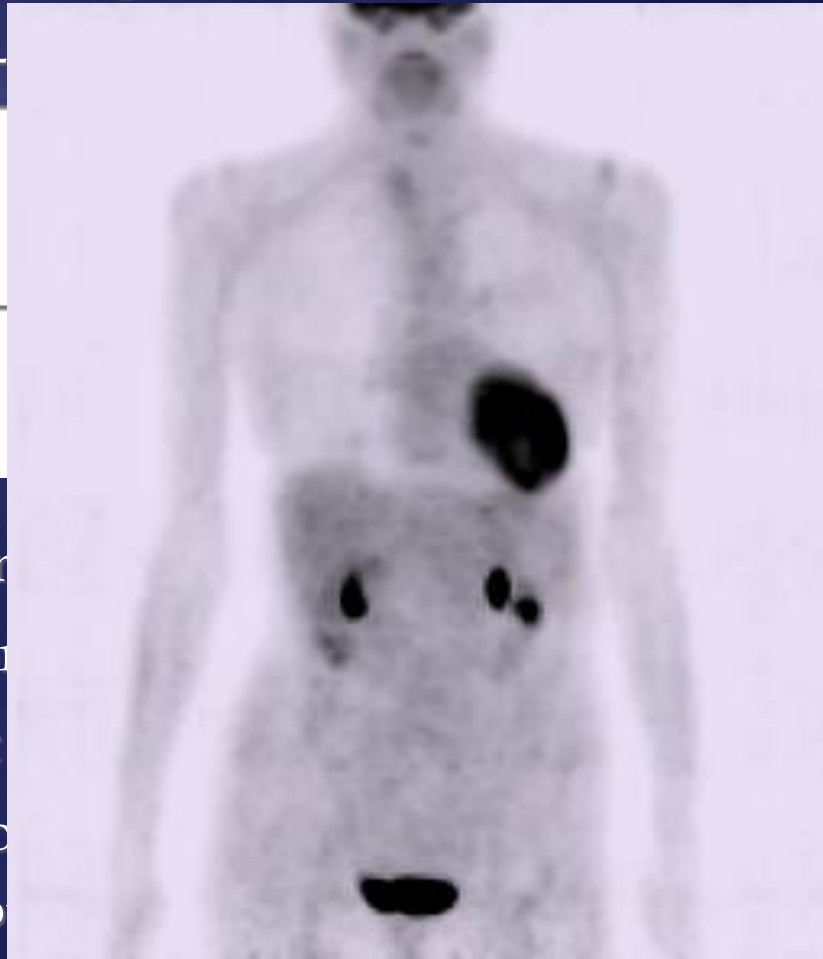
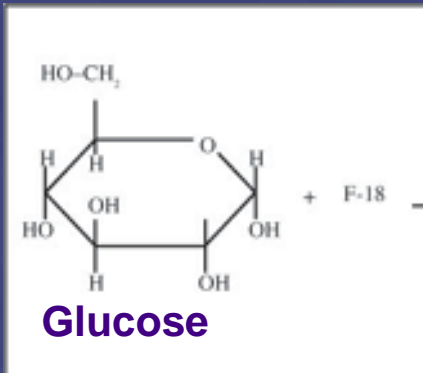

Izotop	Czas połowicznego rozpadu [min]	Maksymalna energia pozytonu [MeV]
^{11}C	20,3	0,96
^{13}N	9,97	1,19
^{15}O	2,03	1,70
^{18}F	109,8	0,64
^{68}Ga	67,8	1,89
^{82}Rb	1,26	3,15

Jak to działa ?

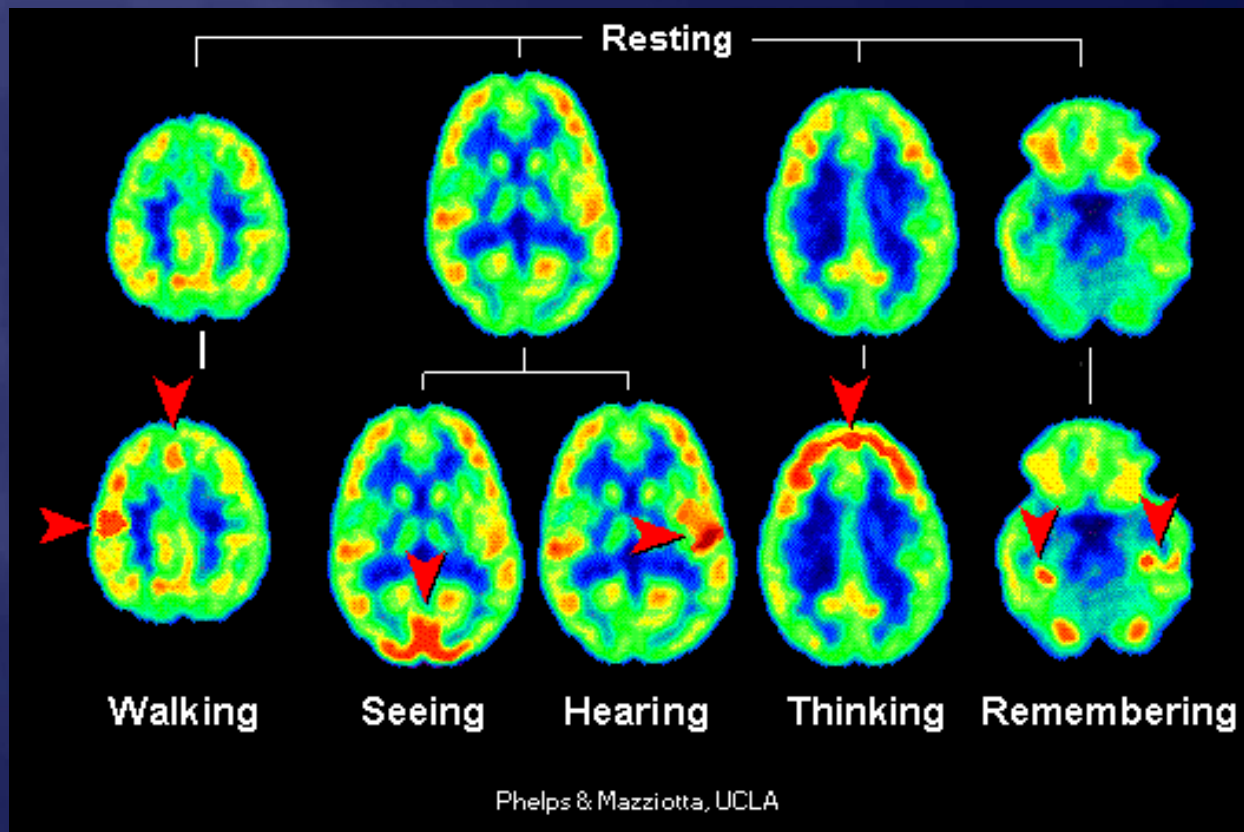
- ▣ Produkcja ^{18}F wiązką protonów
- ▣ Fluoro-Deoxy-D-

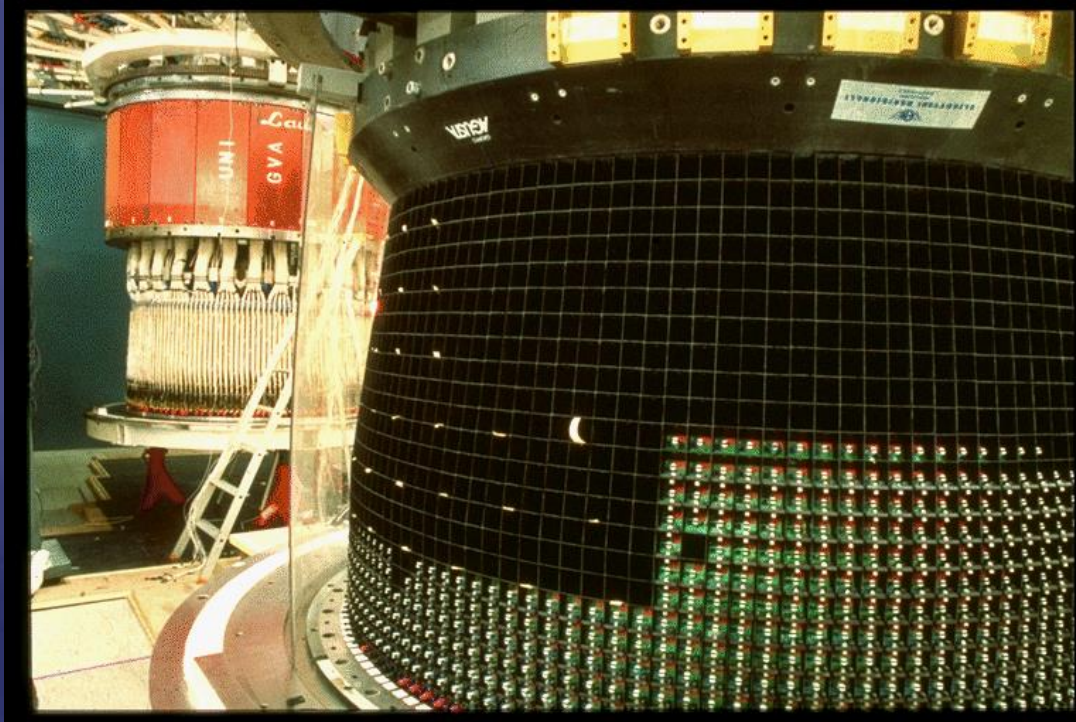
- ▣ FDG wstrzykujemy
- ▣ FDG jest transportowany
- ▣ Koncentracja jest
- ▣ Nowotwór jako ośrodek
- ▣ się w postaci „hot spot”

ukozy
glukozę objawia

Badania funkcjonalności

The BGO calorimeter of the L3 experiment at LEP (CERN 1989-2000)

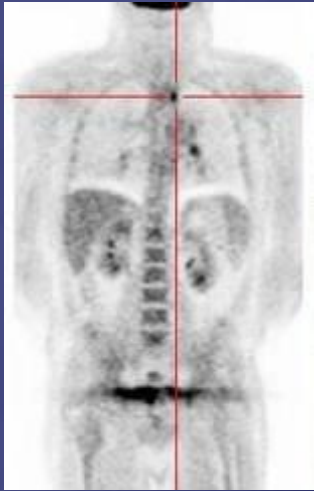

BGO crystals have been developed for detectors in particle physics

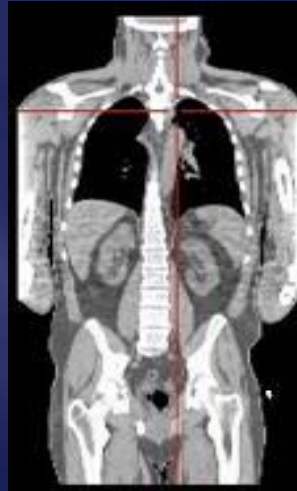
- ▣ 11000 BGO crystals
- ▣ Precise measurement of the energy deposited by the particles
- ▣ Almost 4π coverage

PET - CT

+

=

+

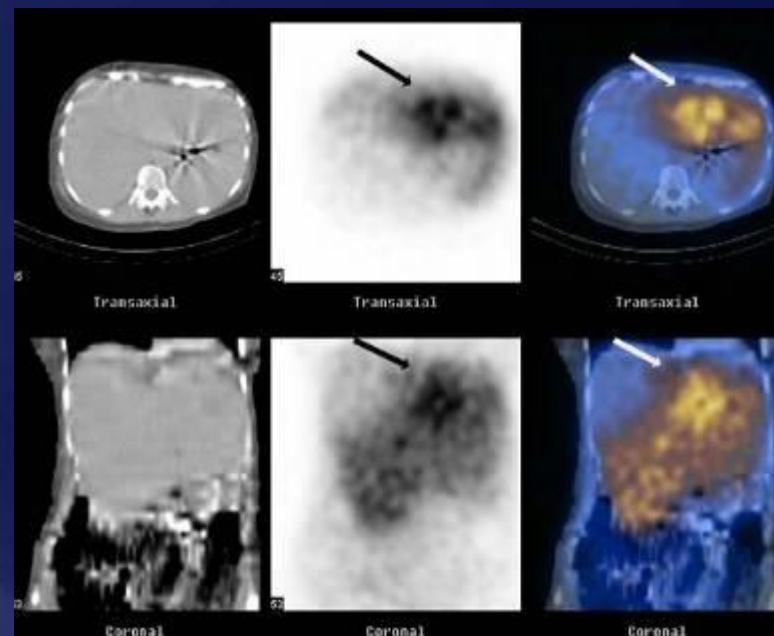
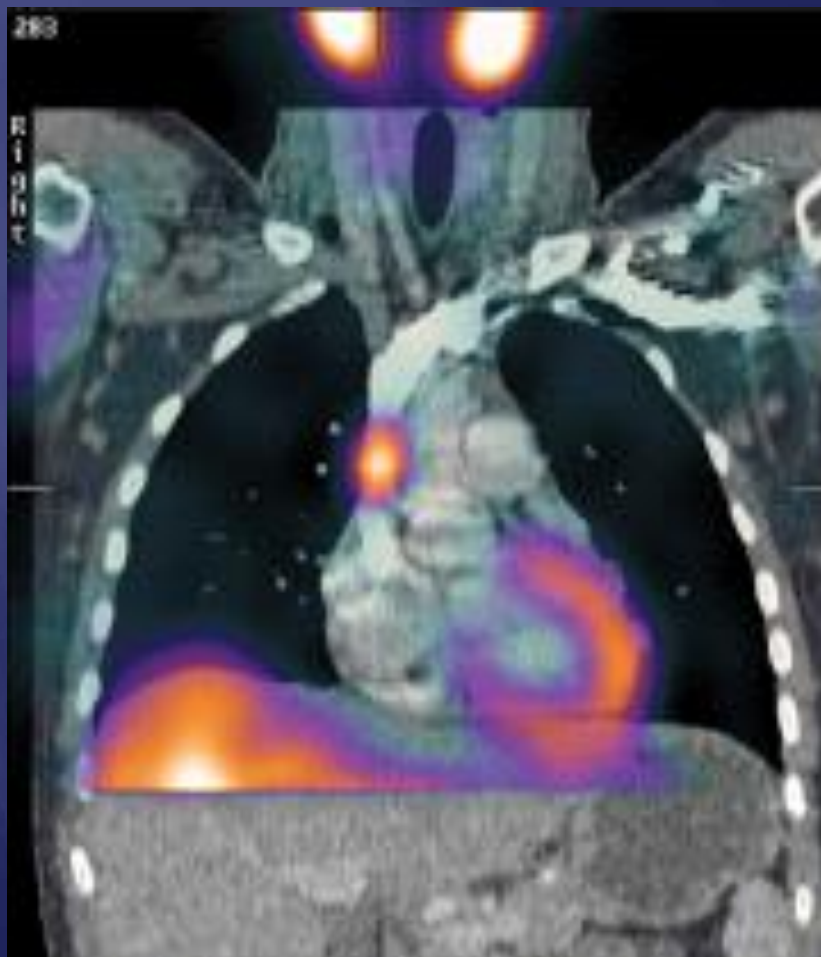

=

SPECT-CT

**I inne kombinacje: SPECT-PET,
NMR-PET itd.**

www.hermesmedical.com

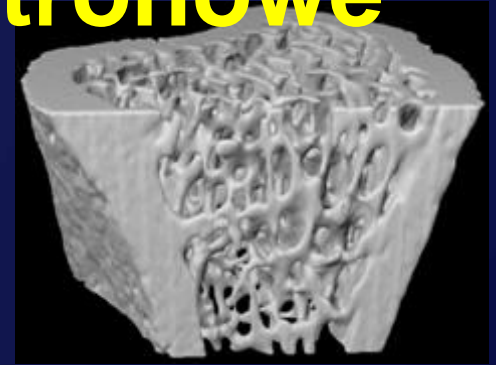
Diagnostyka medyczna

▣ Produkcja izotopów do PET

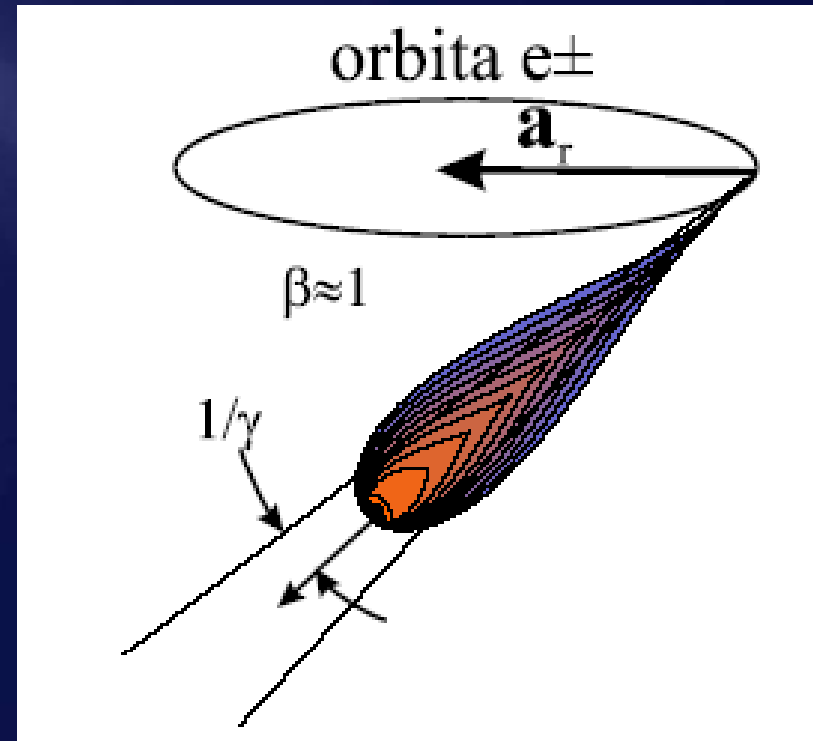
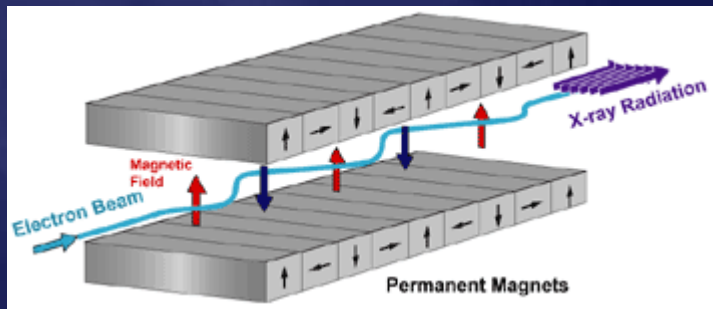
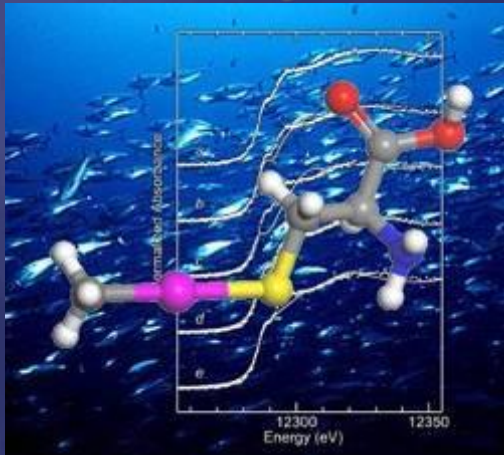

- Izotopy krótkożyciowe
- Produkcja w szpitalu
- „Kompaktowe” cyklotrony, wiązka protonów $\sim 15\text{MeV}$

Promieniowanie synchrotronowe

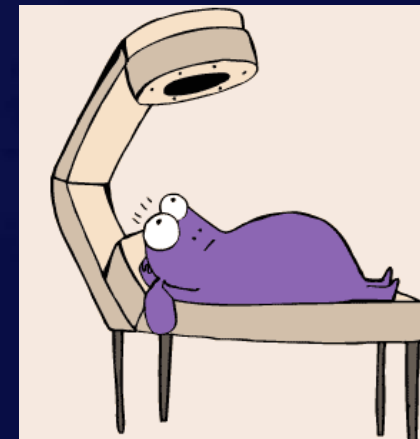

- Medycyna, biologia, chemia, fizyka, ochrona środowiska...

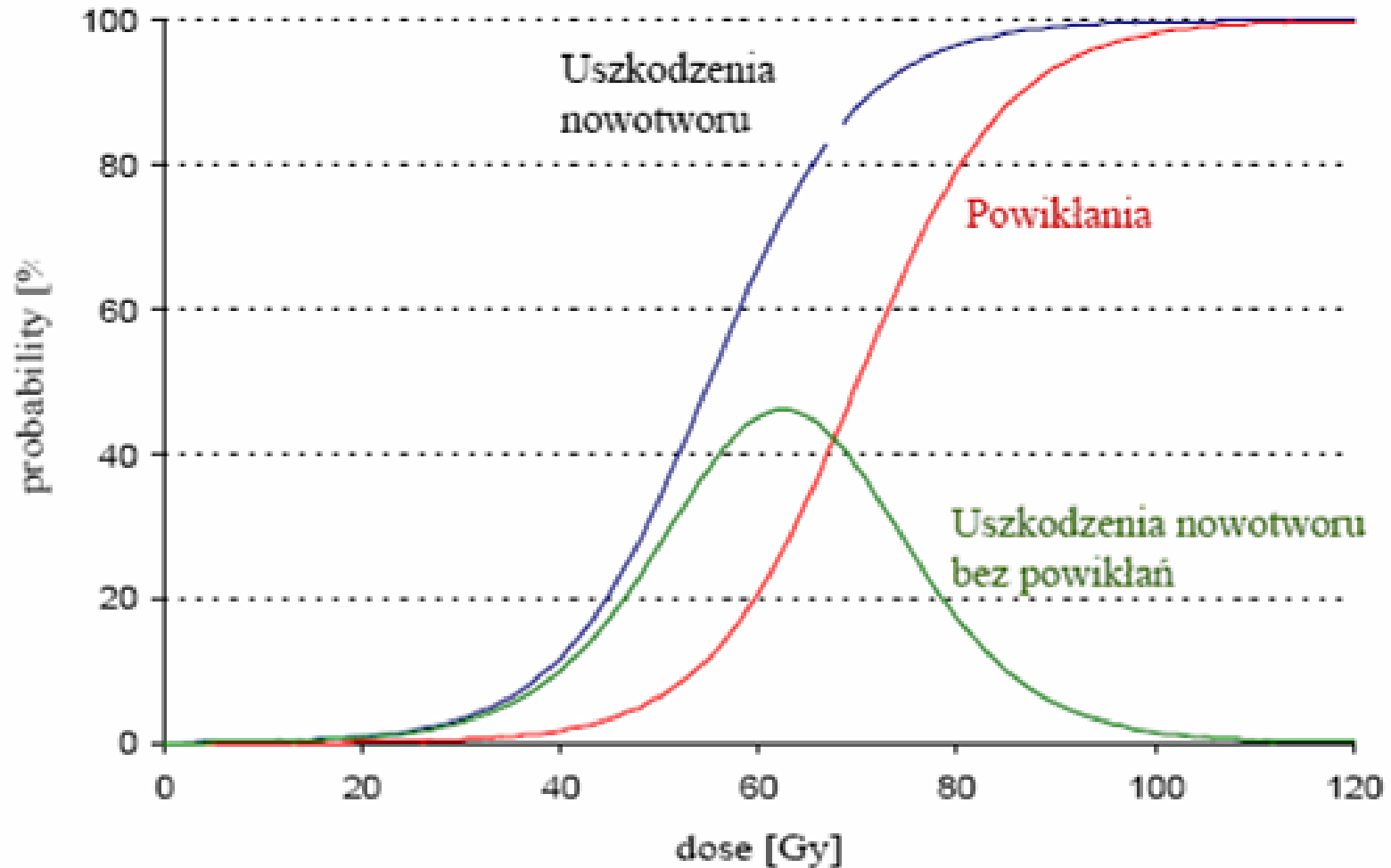
Wykorzystanie niszczących właściwości promieniowania do terapii nowotworów

- ▣ Umiemy budować urządzenia wytwarzające wiązki promieniowania o wysokich energiach – **akceleratorzy**.
- ▣ Stosowane powszechnie w jednej z trzech metod leczenia nowotworów:
  - chirurgia,
  - chemioterapia,
  - radioterapia.

From Meissner, William A. and Warren, Shields: Neoplasms, In Anderson W.A.D. editor; Pathology, edition 6, St. Louis, 1971, The C.V. Mosby Co.

Reguły prawidłowej radioterapii

Radioterapia: X, e⁻

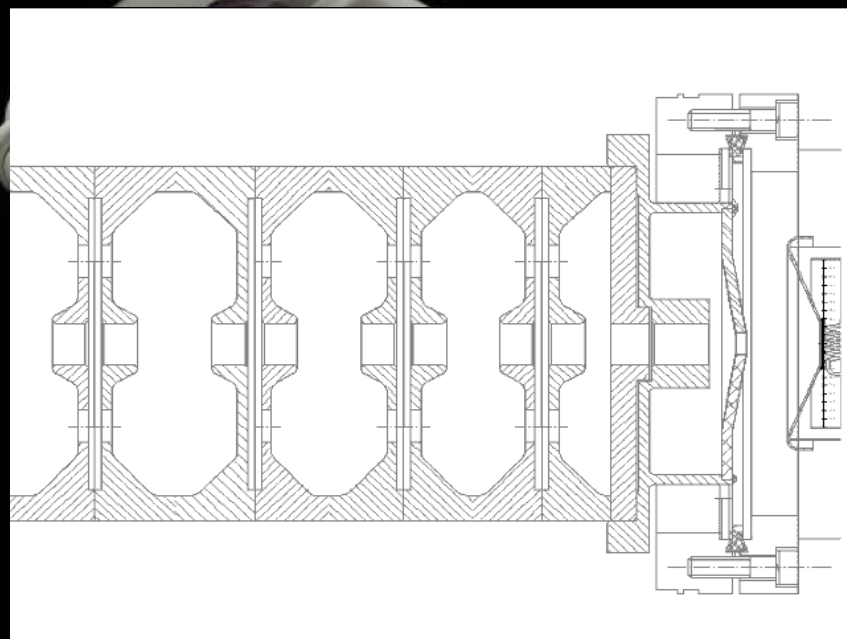
http://www.fuw.edu.pl/~marta/Fizyka_jadrowa_w_medycynie.pdf

http://www.royalfree.nhs.uk/imgs/site/radiotherapy_webpage_003.jpg

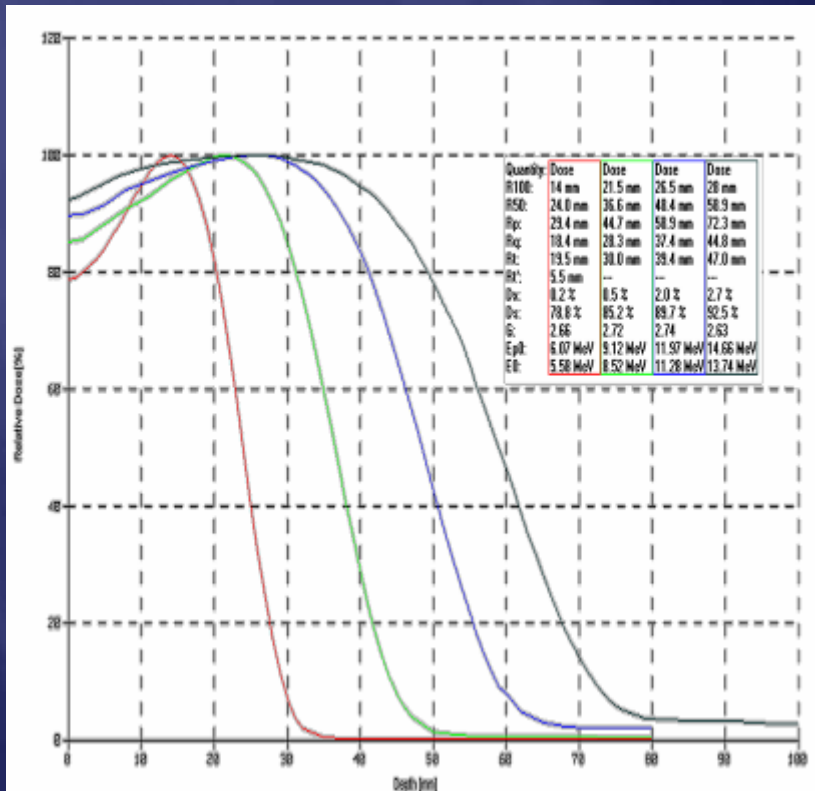

<http://www.mamhakanaraka-staszic.cba.pl/radioterapia.jpg>

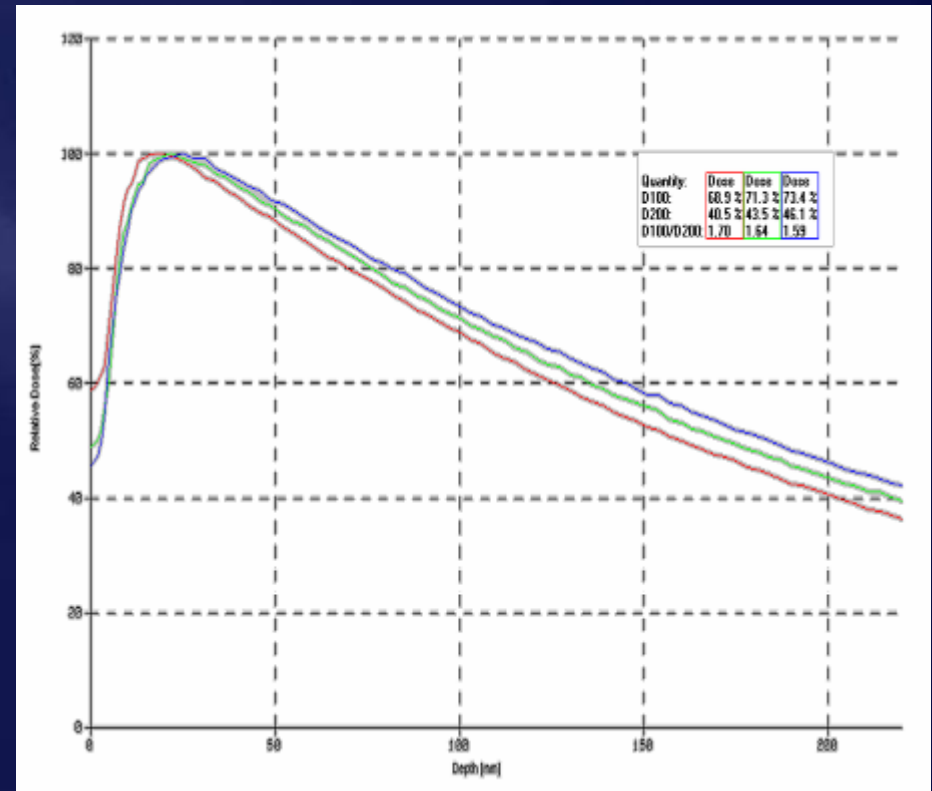

<http://www.libredecancer.com/tecnologia/radioterapia-conformal.php>

Rozkład dawki dla e⁻ i X

10cm

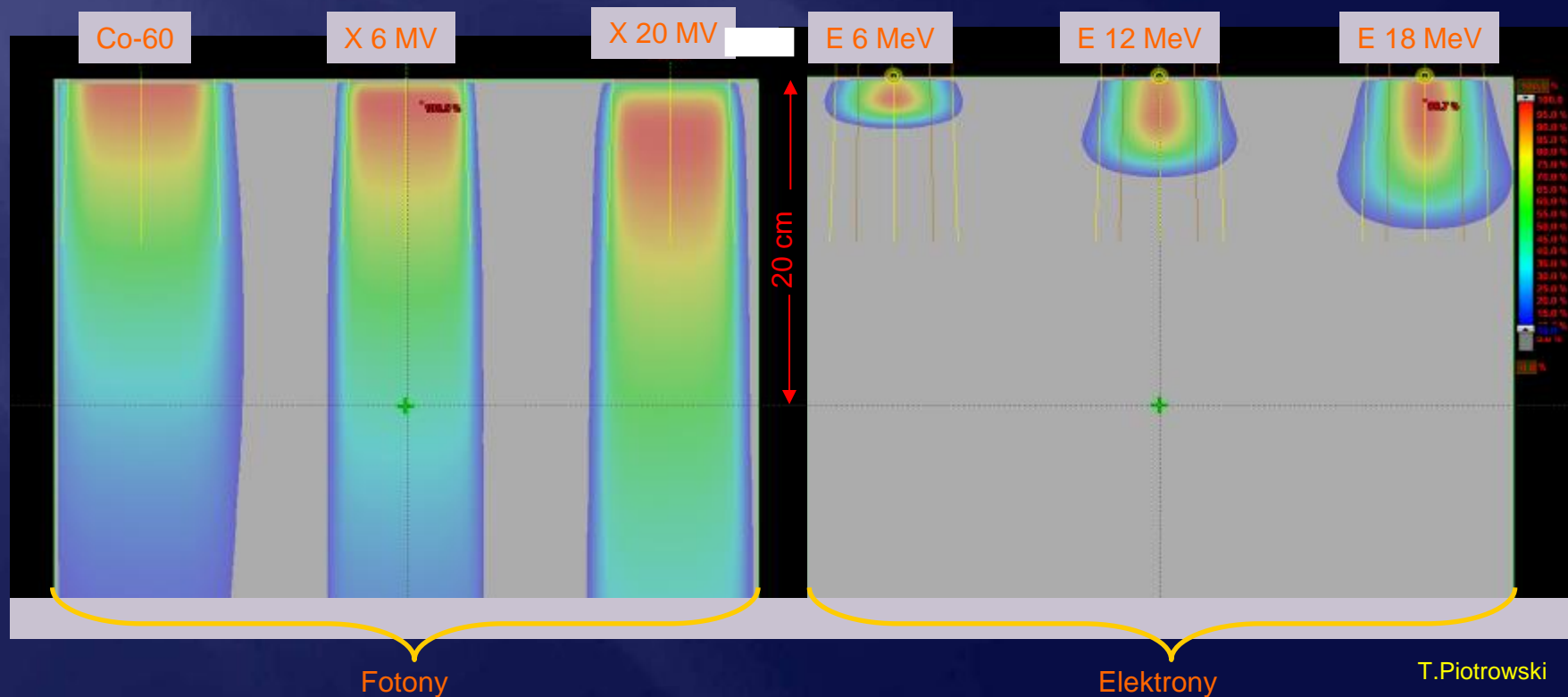

10cm

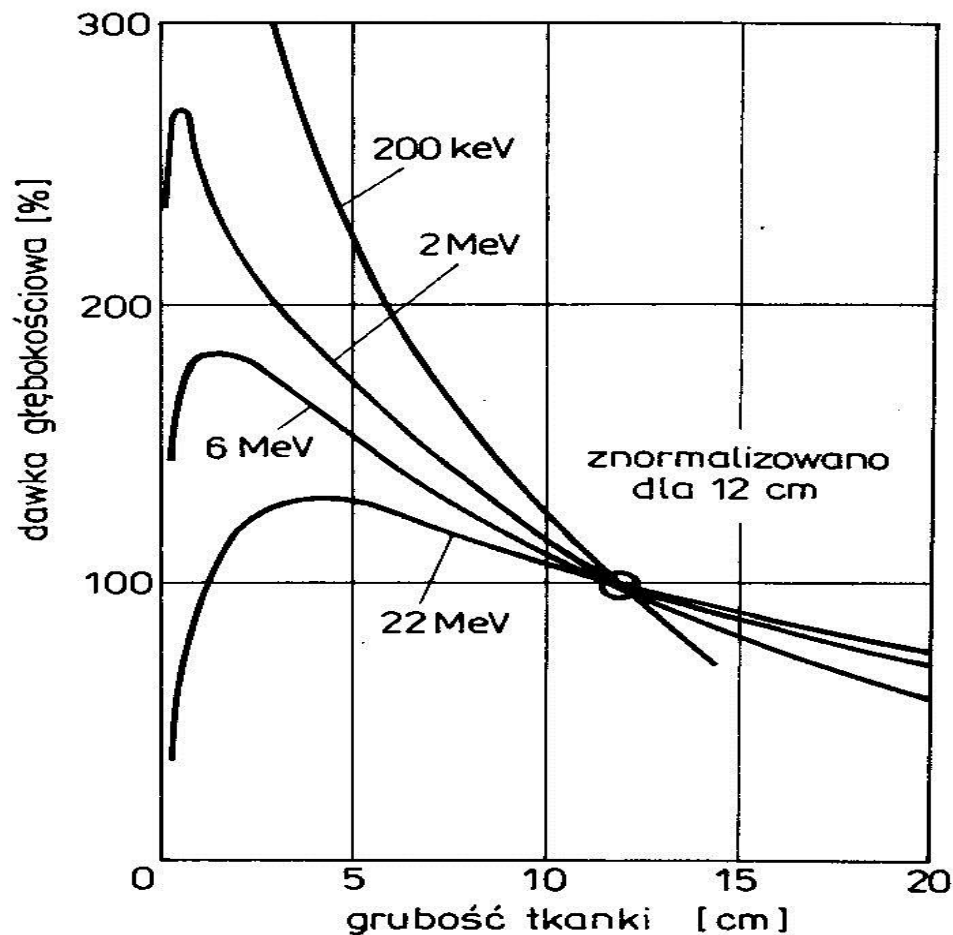
20cm

Energia promieniowania

Wybór rodzaju i energii promieniowania uzależniony jest od lokalizacji obszaru napromieniania w ciele pacjenta.

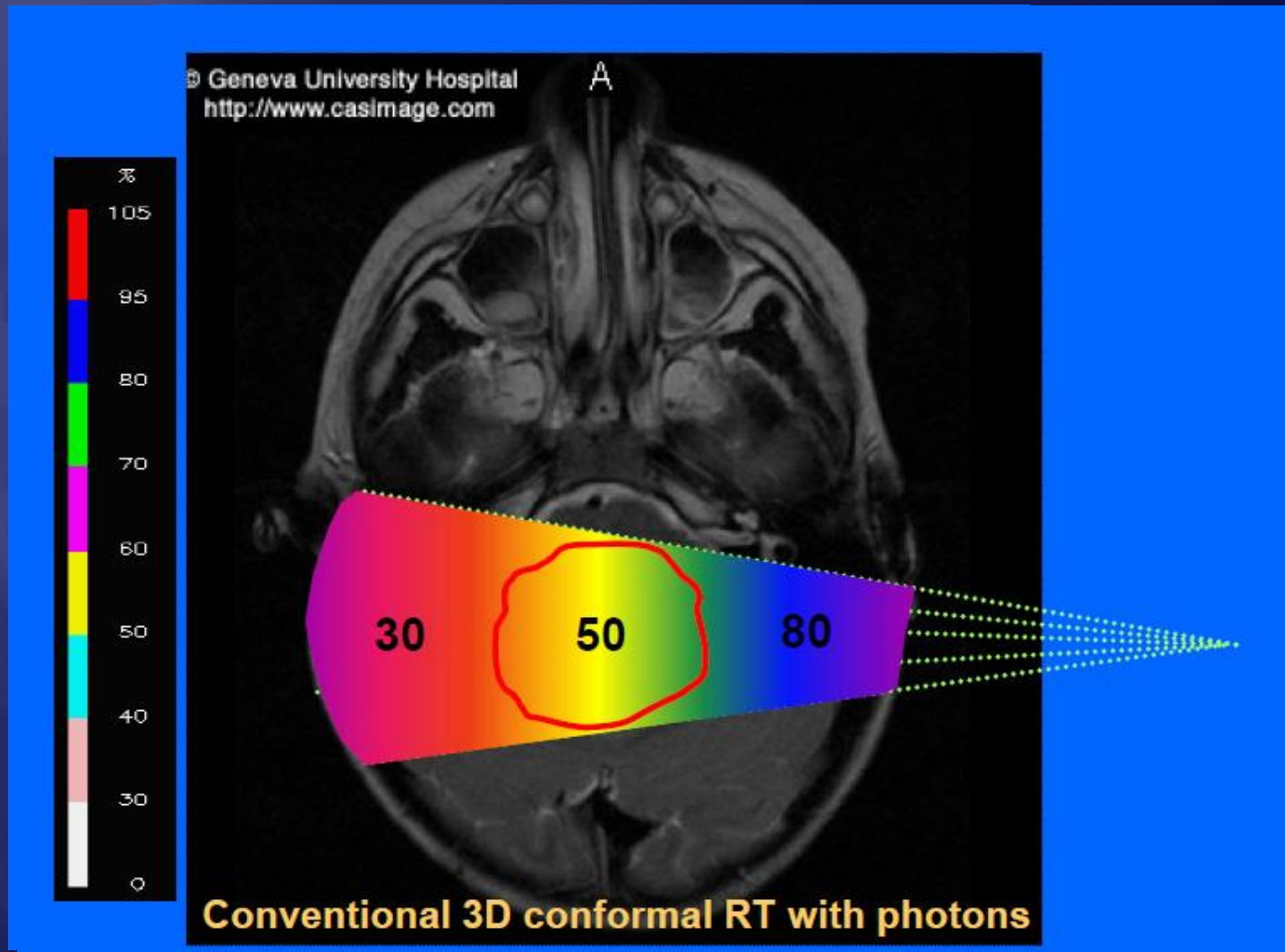

Rozkłady głębokościowe promieniowania X i γ

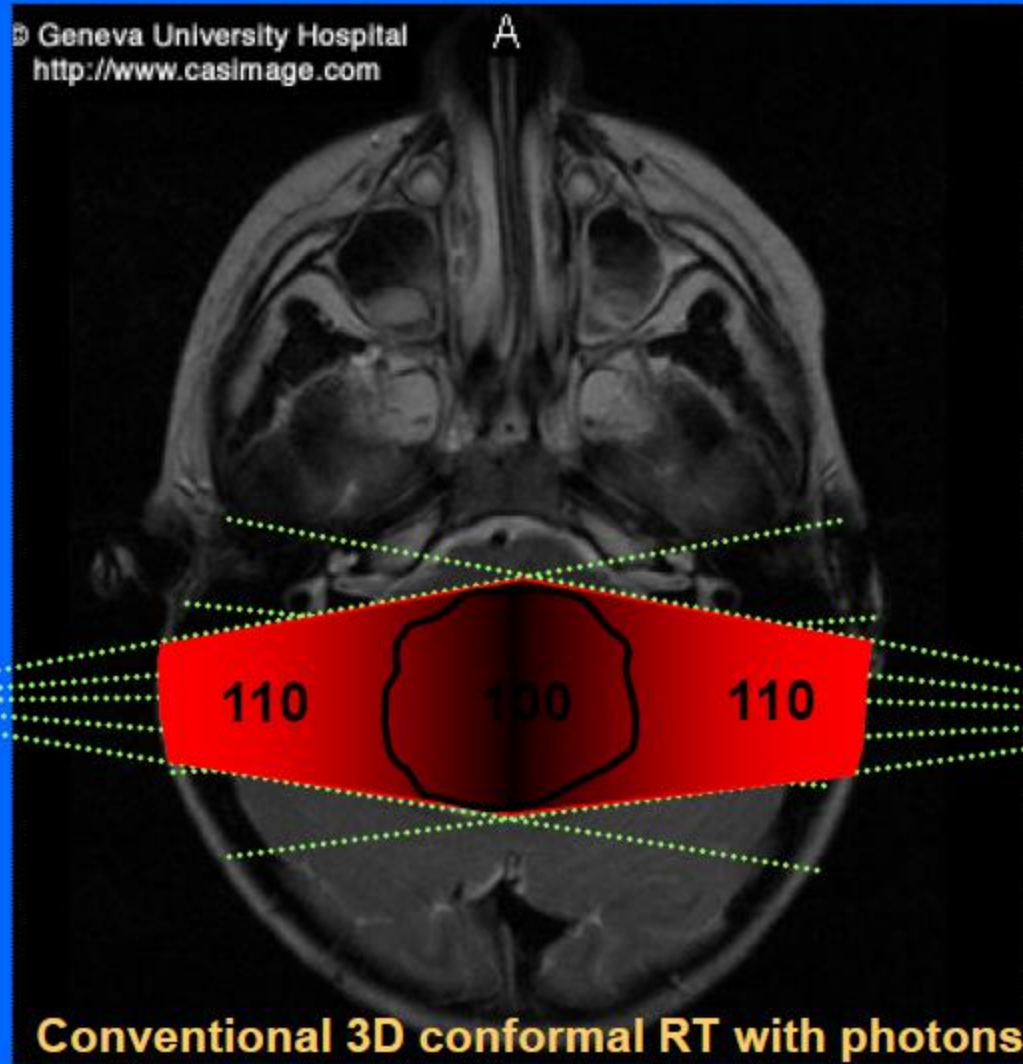

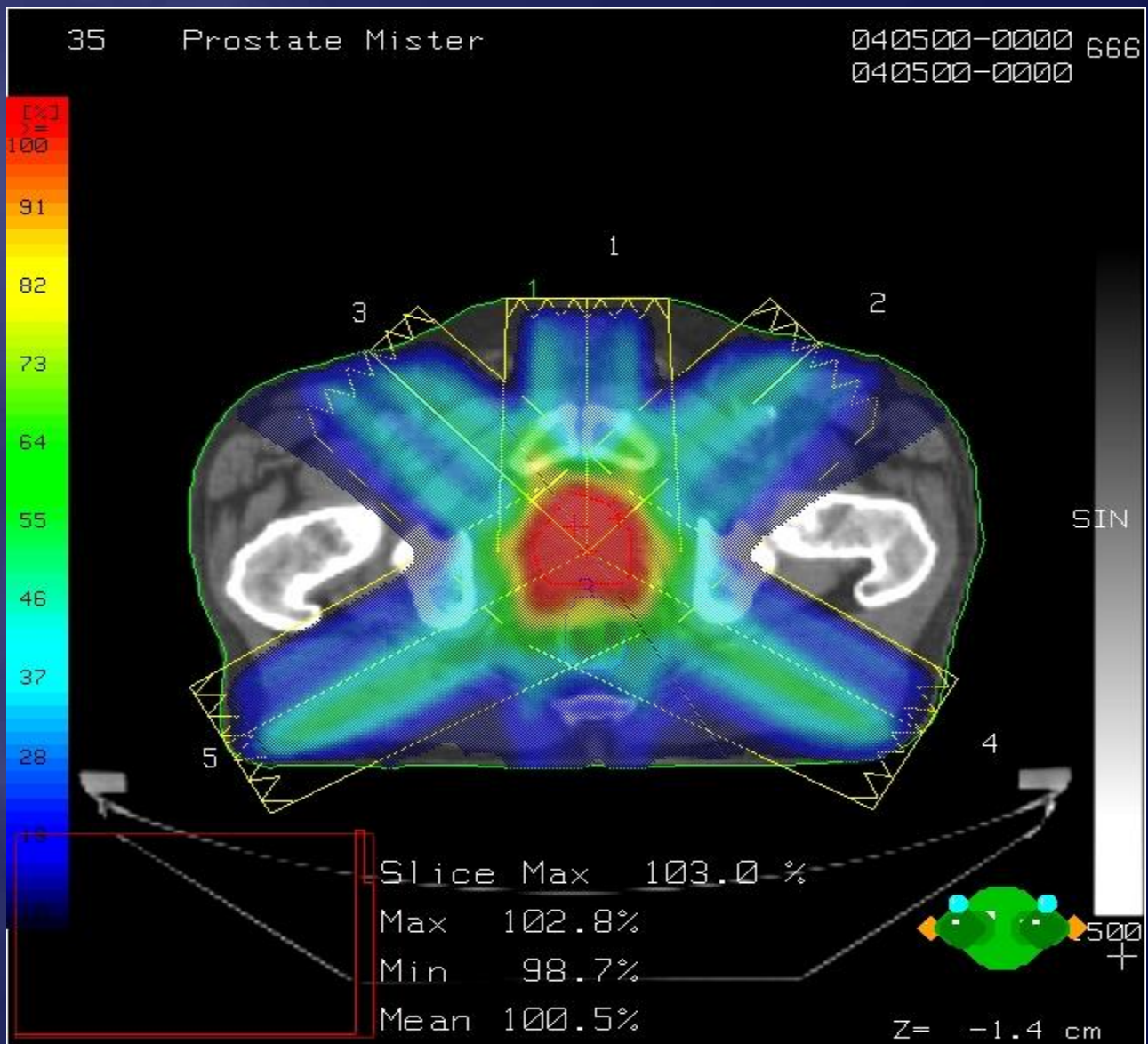
W.Scharf

Wiązki fotonowe

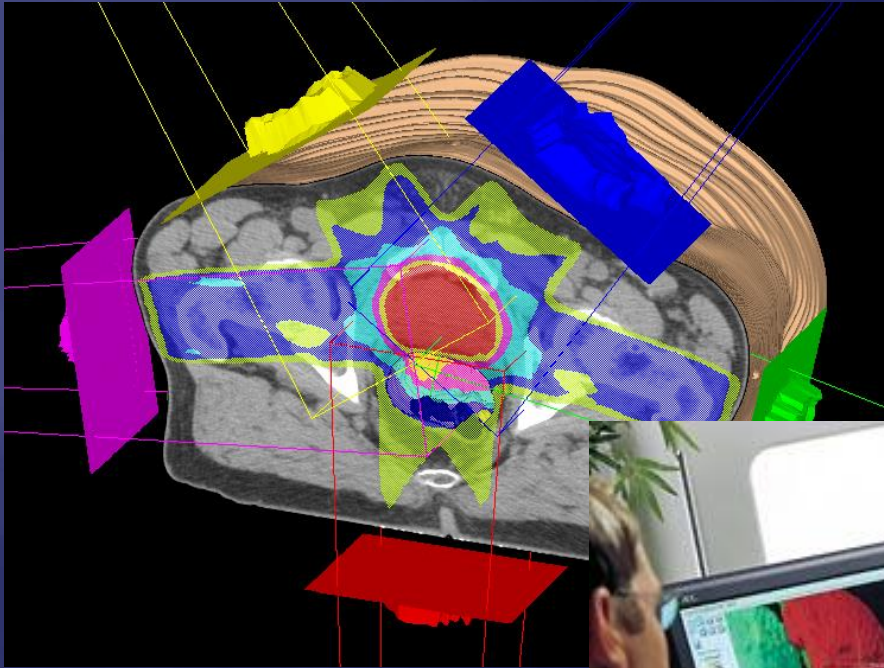

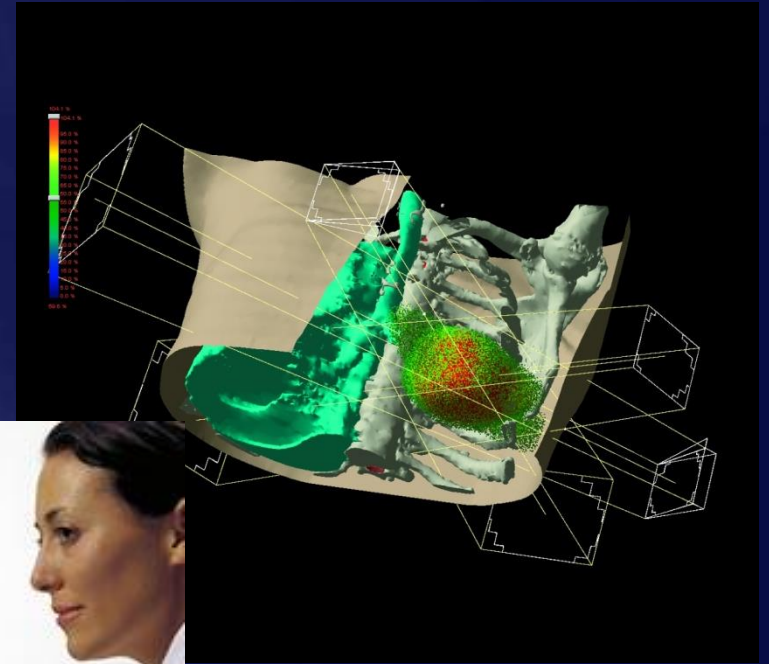

<http://varian.mediaroom.com/file.php/141/Dose+distrib+IMRT+prostate.jpg>

Planowanie leczenia

http://www.aoctr.com/images/imrt_znb1.jpg

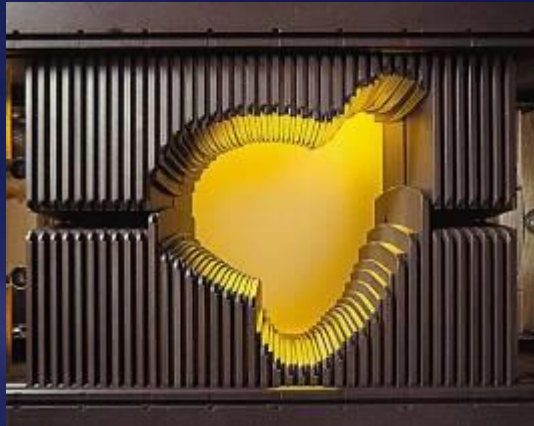
www.diaroom.com/file.php/122/Eclipse+lung+plan.jpg

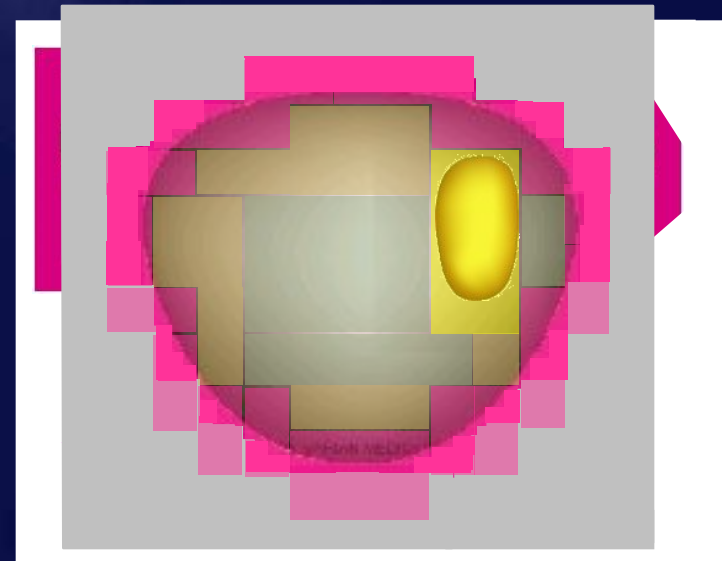
http://www.elekta.com/assets/precision_radiation_therapy/images/Treatment%20Planning.jpg

Współczesne wyposażenie

- ▣ MLC kolimator
- ▣ Leczenie prowadzone obrazowaniem

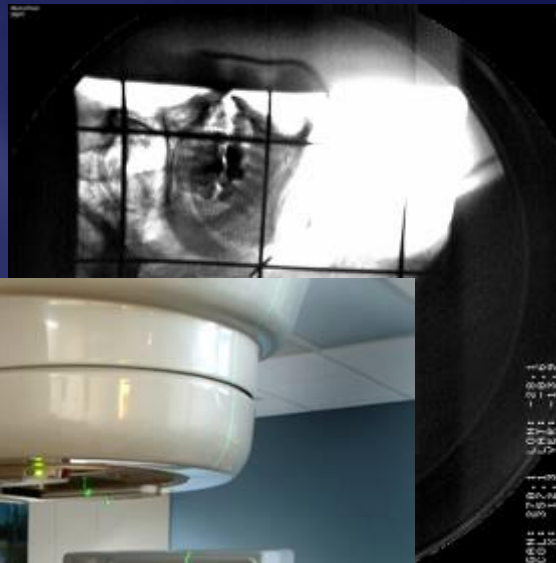
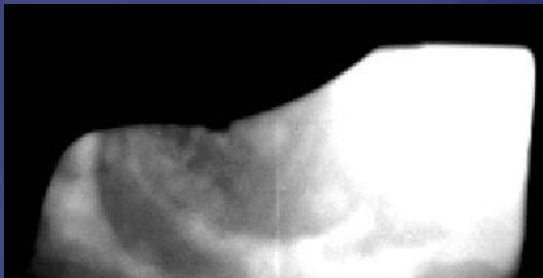

Varian

Portal Imaging

www.bioscan.ch

Varian

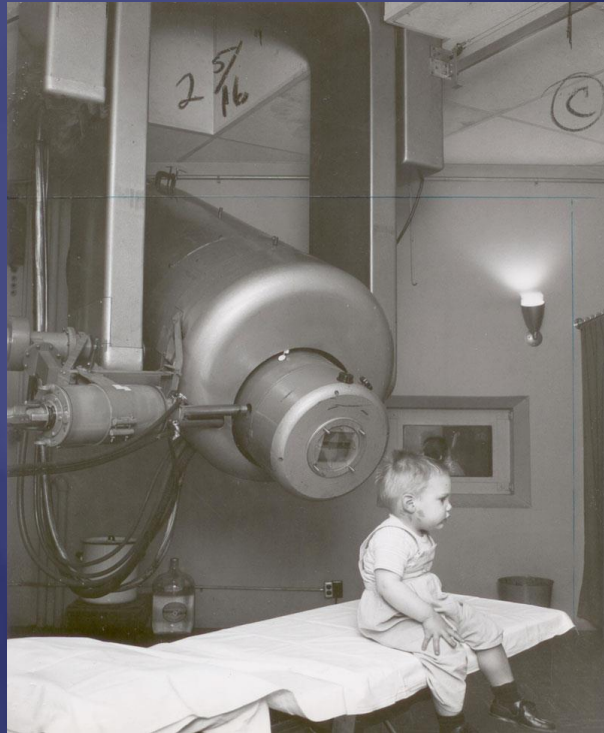

2014-10-21

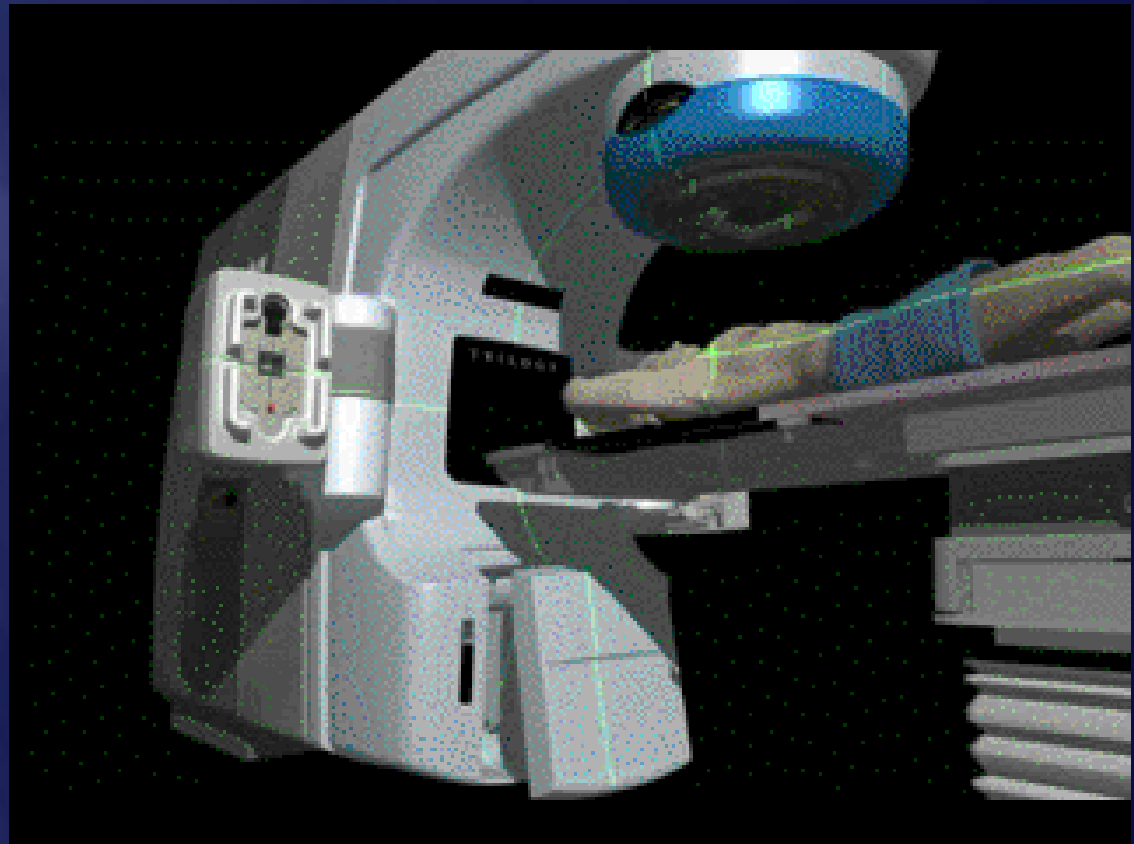
Andrew M. Sessler
Lawrence Berkeley National
Laboratory

dr Sławomir Wronka, NCBJ

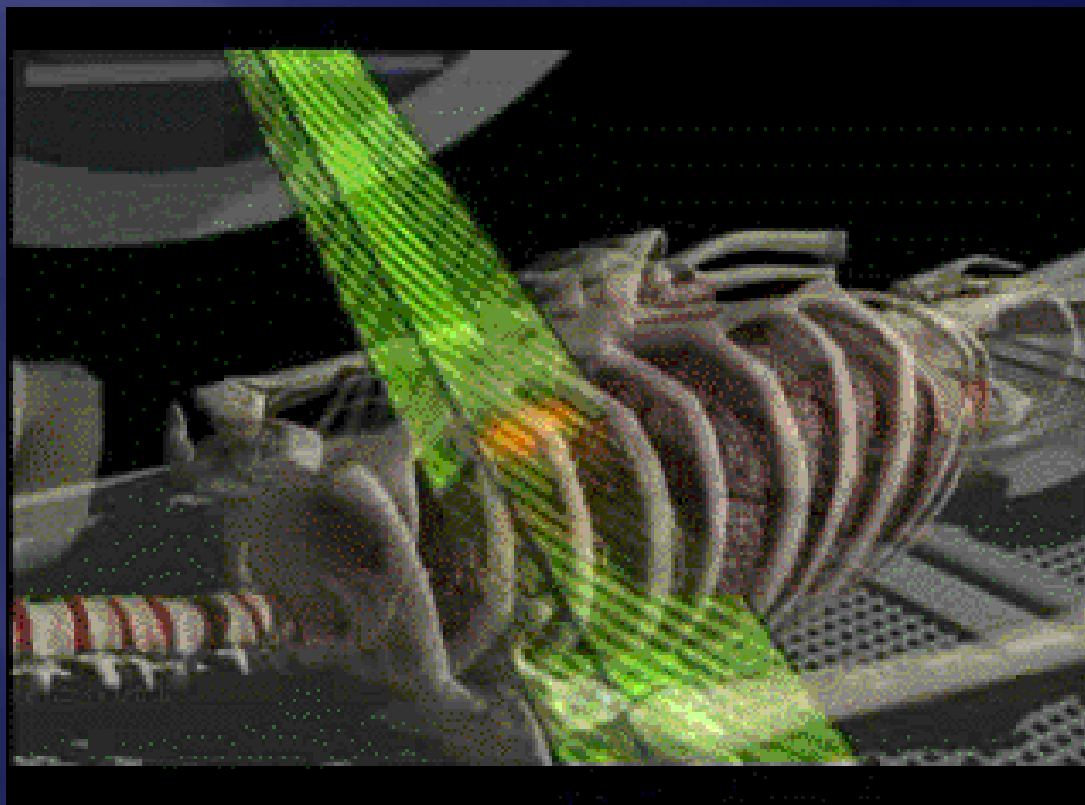

<http://lane.stanford.edu/graphics/portals/history/accelerator800x974px.jpg>

Varian
www.youtube.com

„Bramkowanie” oddechem

Akceleratory w Polsce

- 70 akceleratorów w 2006r

NOWOTWORY Journal of Oncology • 2007 • volume 57, Number 5 • 487–517

IORT

Medical Applications of Particle Physics
Saverio Braccini

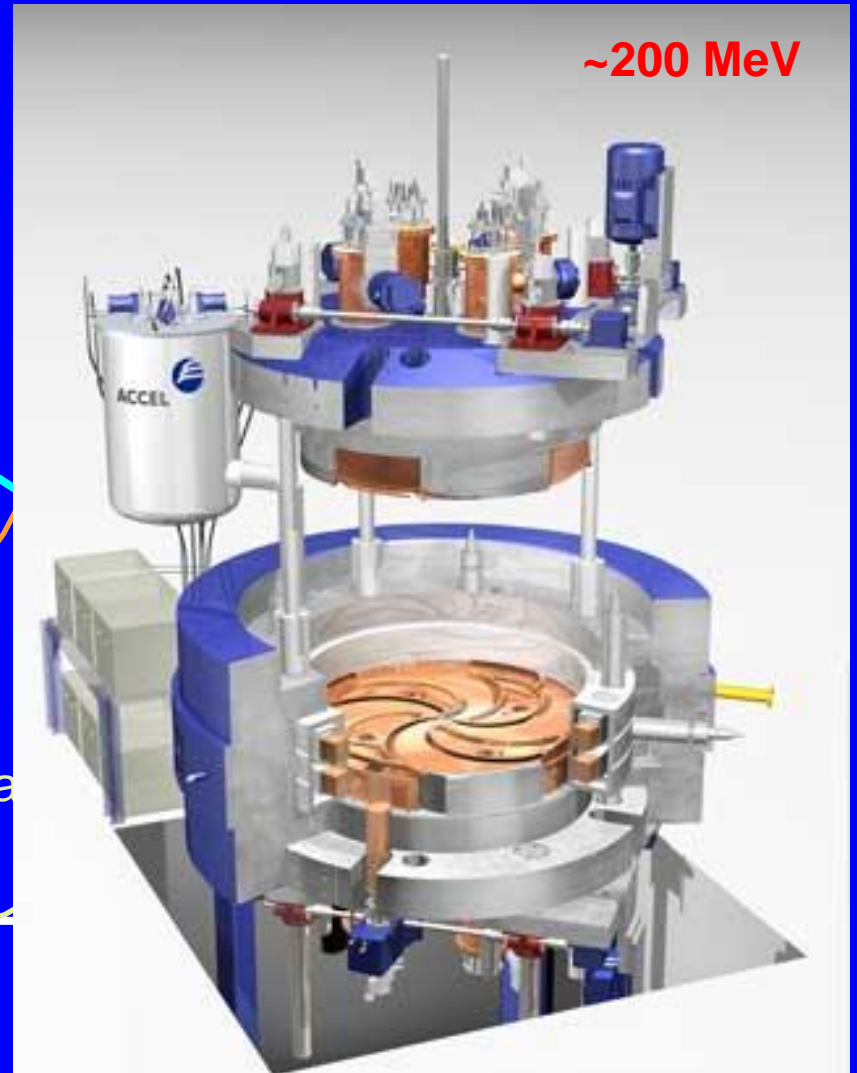
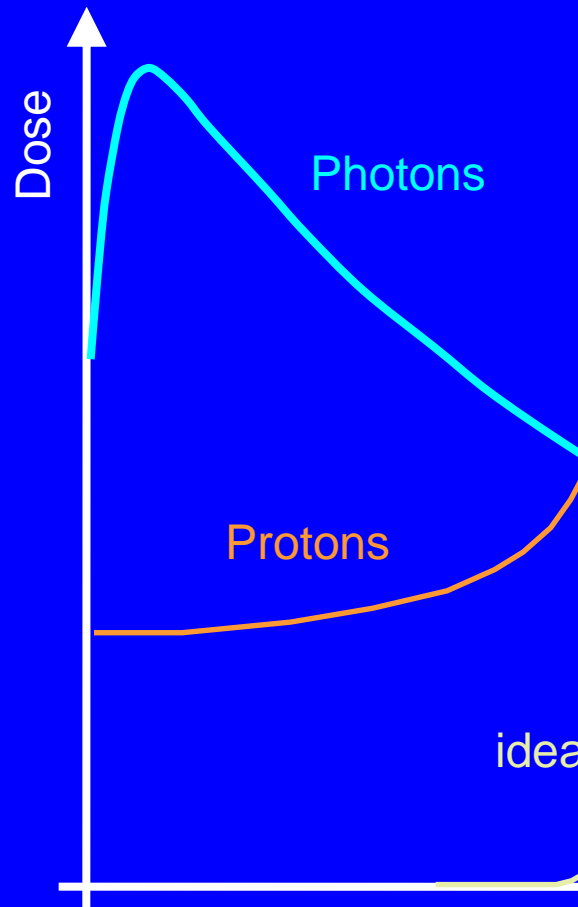
Robotic Arm (Cyber Knife)

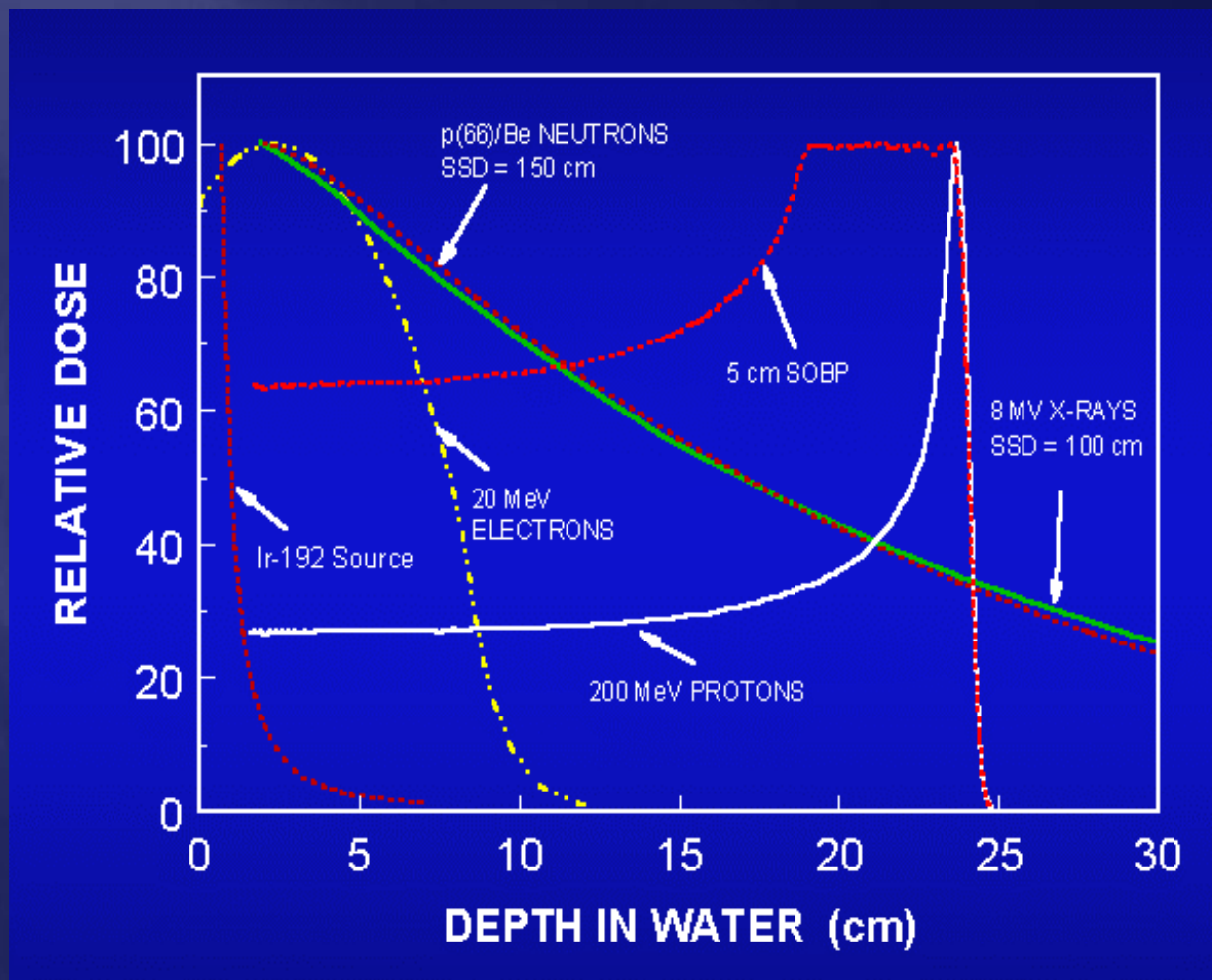
<http://neoavatara.files.wordpress.com/2008/12/cyberknife.jpg>

The ideal depth-dose distribution?

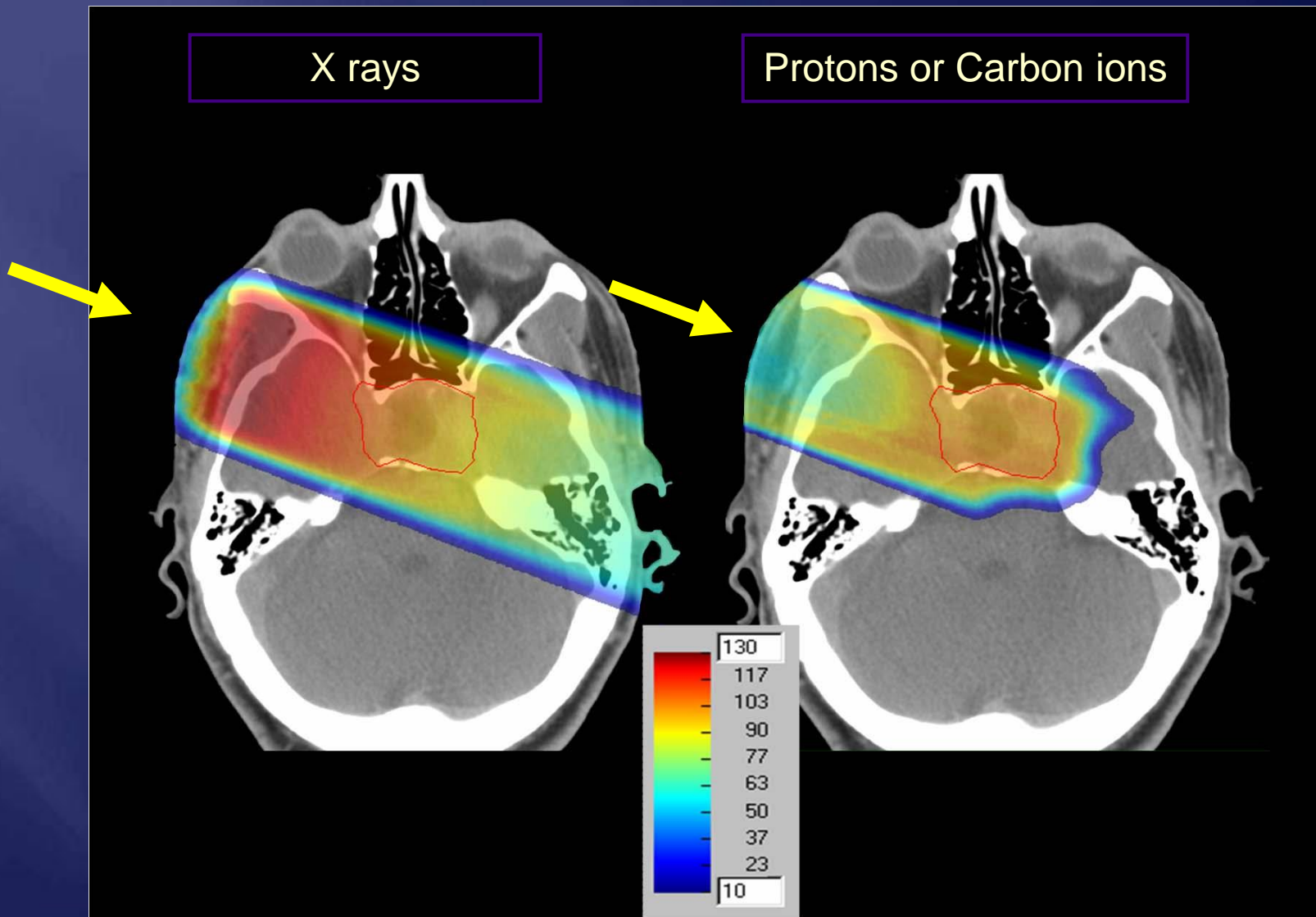

Czym naświetlać pacjenta ?

<http://www.iucf.indiana.edu/proton/images/depdose.gif>

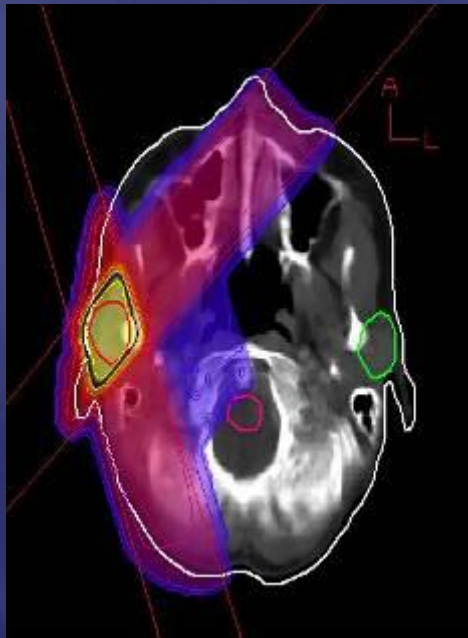
X-rays vs protons

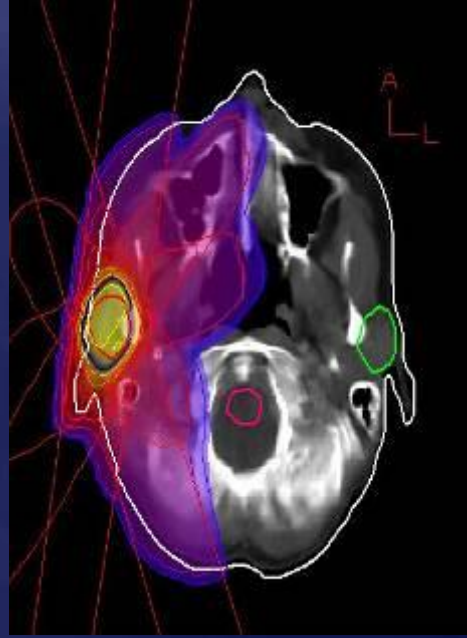
Comparison of Treatment Plans

Glandula parotid cancer

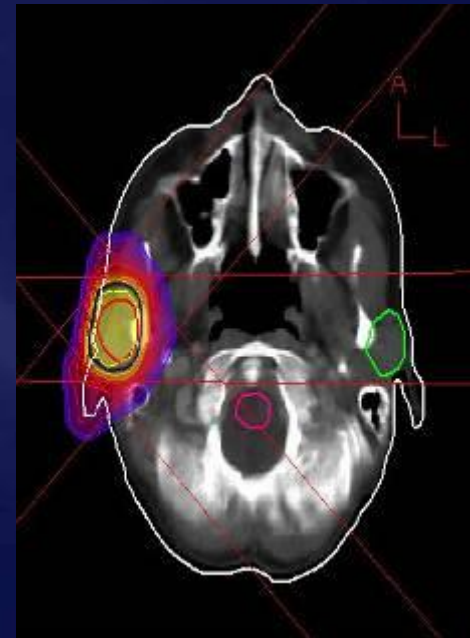
Photons 2 fields

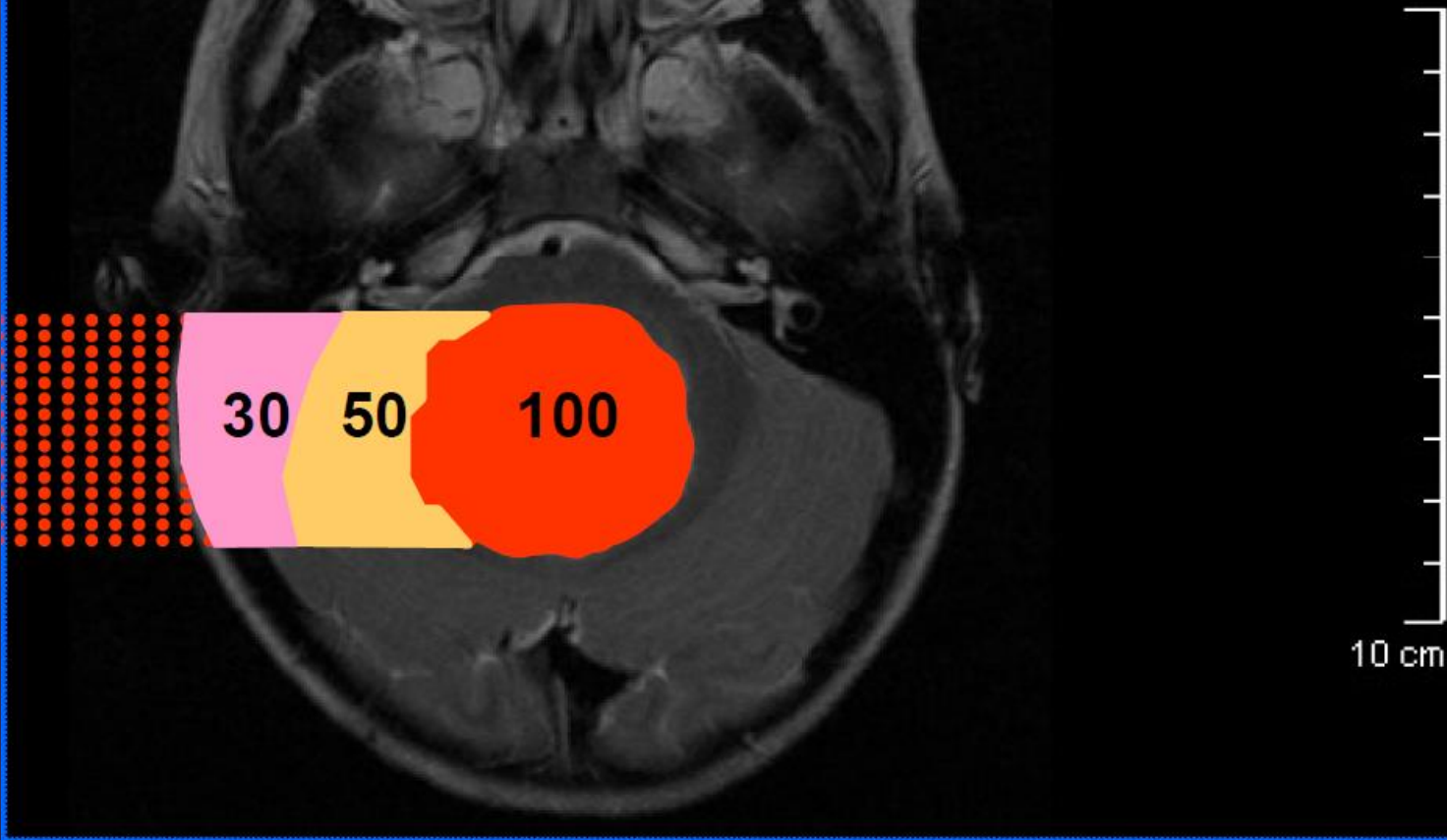
Photons 5 fields

Protons 3 fields

Universitätsklinik für Strahlentherapie und Strahlenbiologie, AKH, Wien

Bramki obrotowe

PSI

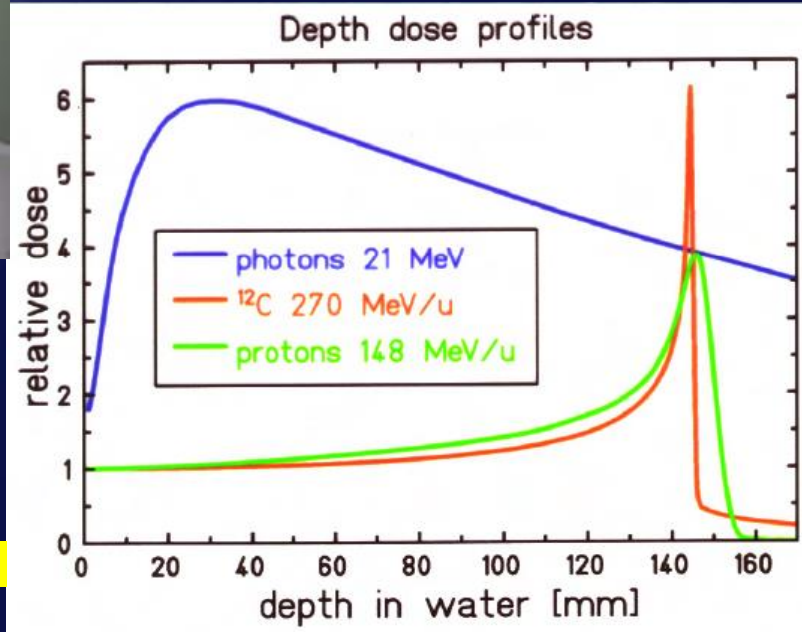
<http://www.canberra.edu.au/irps/archives/vol15no2/mempap.html>

Terapia C-12

440 pacjentów w GSI w latach
1997-2008

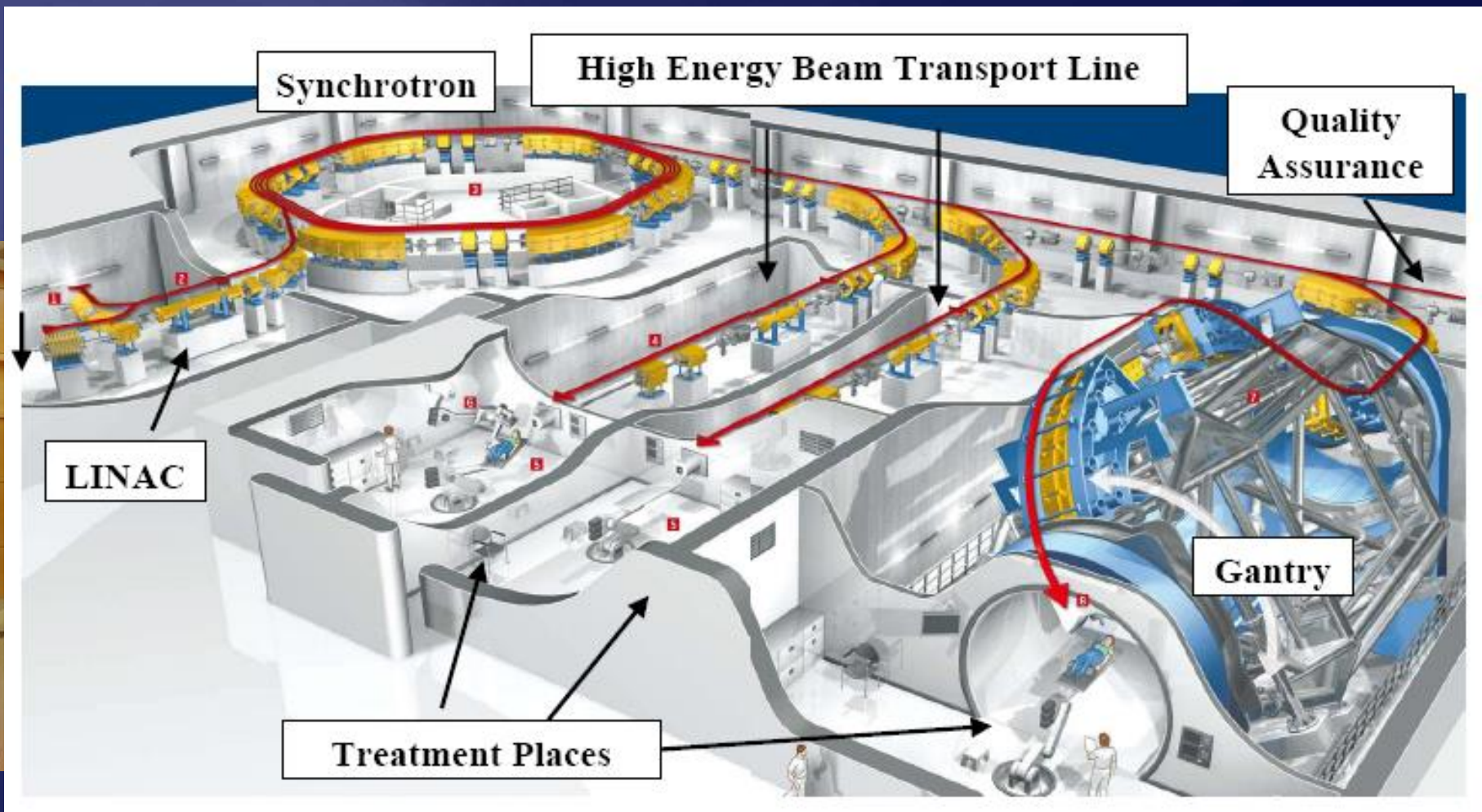

D. Schardt PMRC 04-March-2010

Biochimica et Biophysica Acta 1796 (2009) 216–229

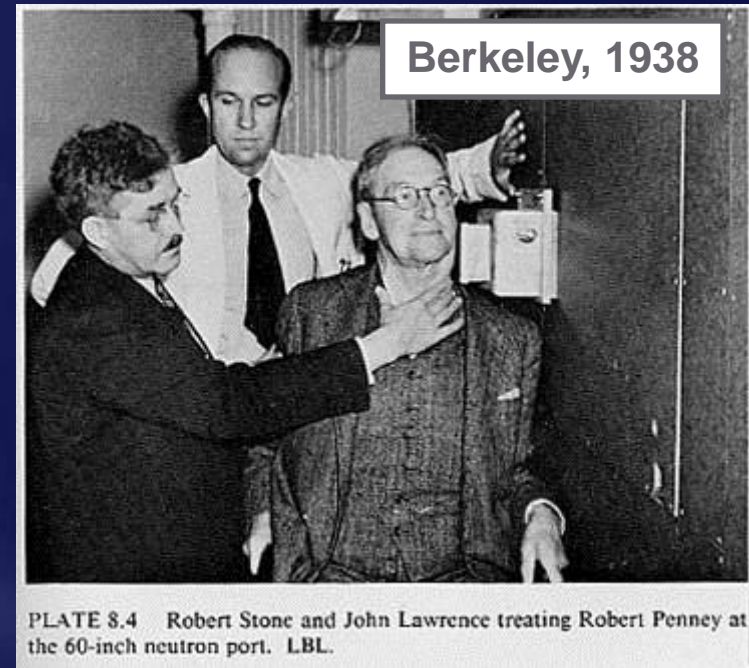

Terapia C12

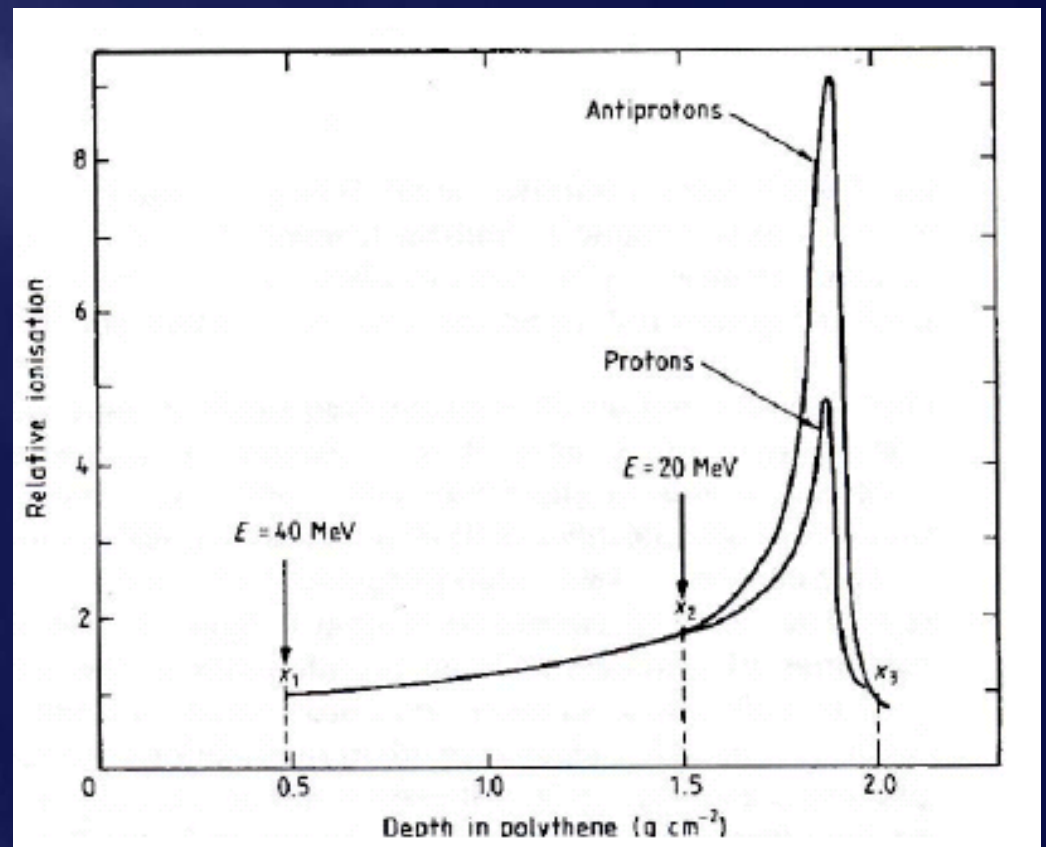
Terapia neutronami

- ▣ Rozkład dawki – podobny do fotonów
- ▣ Produkcja w cyklotronie ($p + \text{Be}$)
- ▣ Silne oddziaływanie biologiczne – stosowane do „opornych” guzów

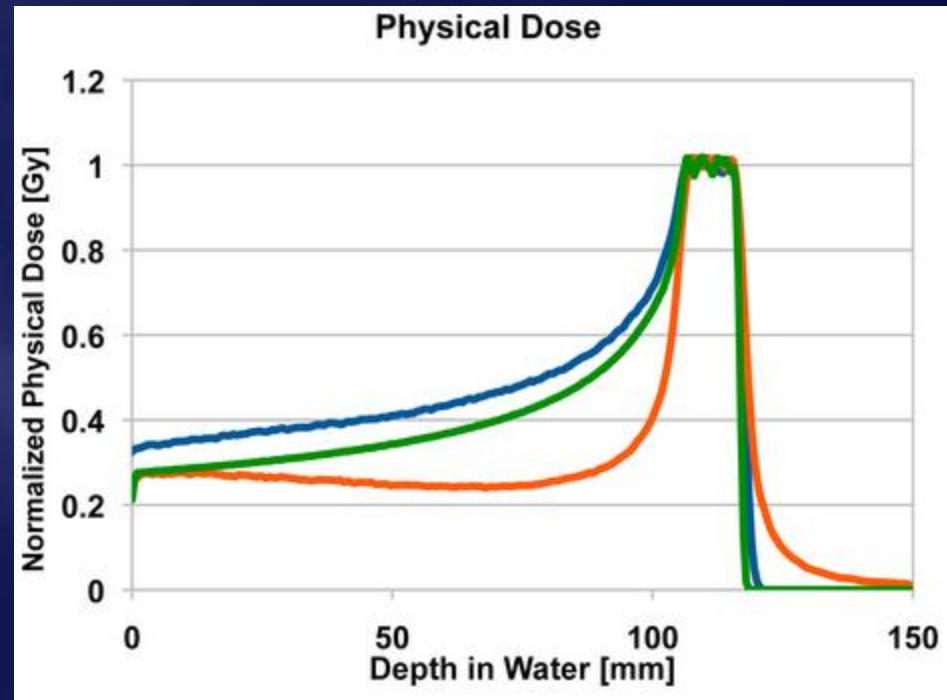
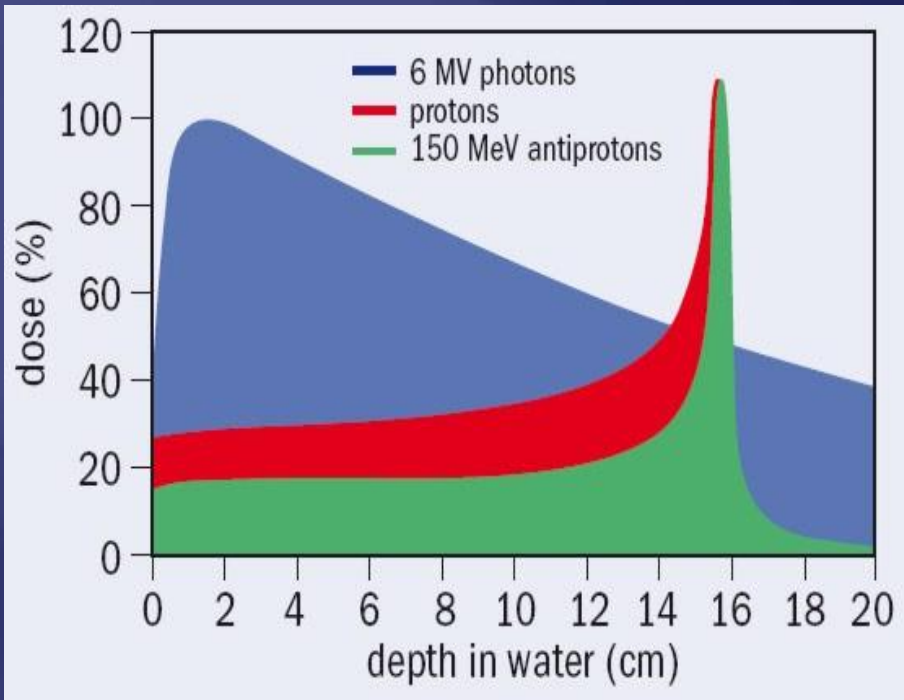
Przyszłość

▣ Antyprotony ?

AD-4 experiment at CERN

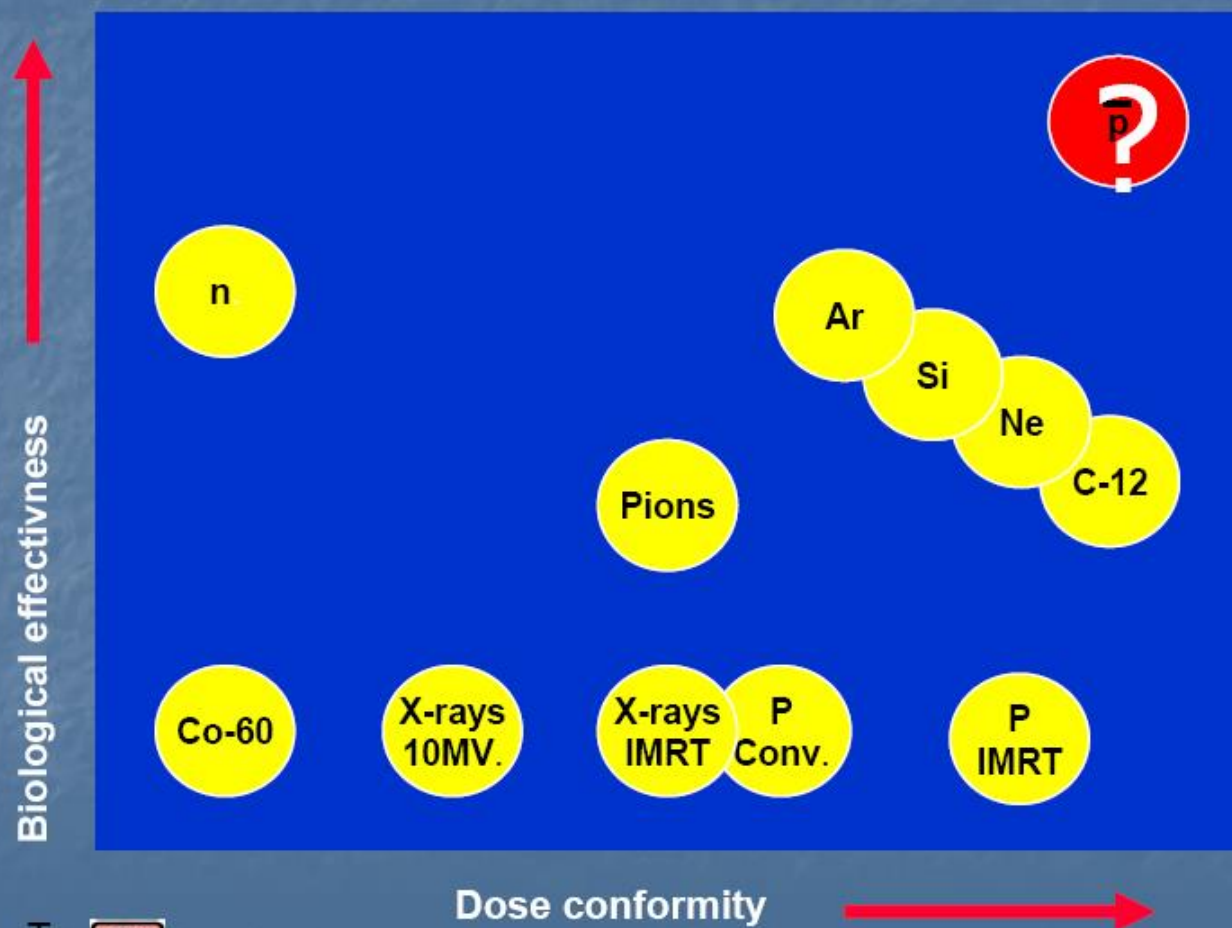
<http://cerncourier.com/cws/article/cern/29763>

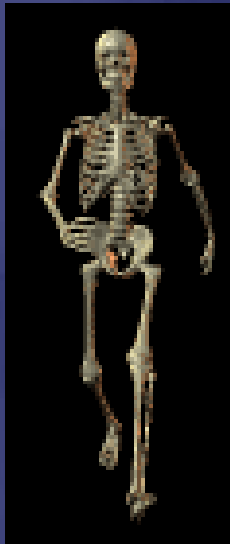
http://www.nature.com/srep/2013/130503/srep01770/fig_tab/srep01770_F5.html

Protons – Antiprotons – Carbon Ions

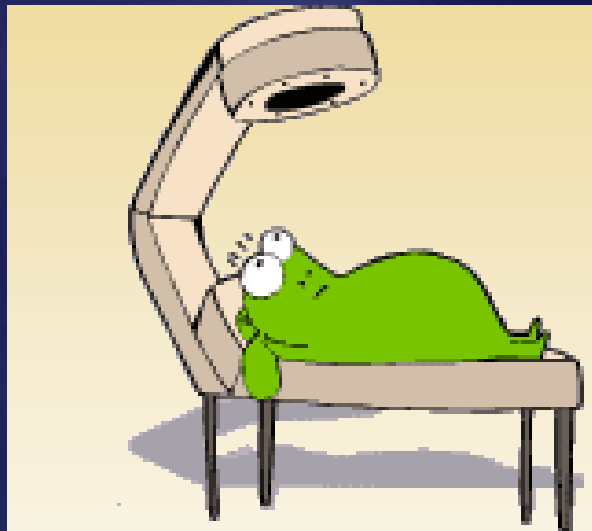
<http://users-phys.au.dk/hknudsen/introduction.html>

All the Particles used in Radiation Oncology

Dziękuję za uwagę

<http://www.whybother.org.uk/learn/images/radio-small.gif>